

Boróka Tisza

Hangeul oppimateriaalin kuvitus

Oppimateriaali korean kielen kirjoitusjärjestelmästä Helsingin yliopiston Maailman kulttuurien laitokselle

Opinnäytetyö

Kevät 2013

Kulttuurin yksikkö

Muotoilun koulutusohjelma

Seinäjoen ammattikorkeakoulu
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Kulttuurin yksikkö

Koulutusohjelma: Muotoilun koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Graafinen muotoilu

Tekijä: Boróka Tisza

Työn nimi: Hangeul oppimateriaalin kuvitus : Oppimateriaali korean kielen kirjoitusjärjestelmästä Helsingin yliopiston Maailman kulttuurien laitokselle

Ohjaaja: Saija Sillanpää ja Vuokko Takala-Schreib

Vuosi: 2013 Sivumäärä: 44 Liitteiden lukumäärä: 18

Opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda kuvitus suomenkieliseen hangeul oppimateriaaliin Helsingin yliopiston Maailman kulttuurien laitokselle (Aasian tutkimus). Oppimateriaali esittelee lukijalle korean kirjoitusjärjestelmän (hangeulin) ja mielenkiintoisia poimintoja eteläkorealaisesta kulttuurista. Kyseessä ei ole virallinen oppikirja vaan esittelevä oppimateriaali, jonka tarkoitus on innostaa ja edesauttaa lukijaa oppimaan hangeul sekä tutustuttaa hänet eteläkorealaiseen kulttuurin yksityiskohtiin.

Kuvituksilla ja aihevalinnoilla pyrittiin tuomaan esille eteläkorealaisen kulttuurin piirteet erityisesti suomalaiselle opiskelijalle sopivalla tavalla. Tavoitteena oli luoda mielenkiintoinen kokonaisuus ottaen huomioon, ettei kuvittaja tai kohderyhmä ole kulttuurin edustajia tai edes asiantuntijoita. Työssä perehdytään kuvituksen perusasioihin ja kulttuurien välisiin eroihin visuaalisuudessa. Tutkimusmenetelmänä on kyselyä muistuttava strukturoitu haastattelu.

Avainsanat: Hangeul, Etelä-Korea, kuvitus, oppimateriaali

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Culture and Design

Degree programme: Degree programme in Design

Specialisation: Graphic Design

Author/s: Boróka Tisza

Title of thesis: Illustrations of a Hangeul learning material : A learning material of the Korean writing system for Helsinki University Department of World Cultures

Supervisor(s): Saija Sillanpää and Vuokko Takala-Schreib

Year: 2013   Number of pages: 44   Number of appendices: 18

The goal of the thesis was to illustrate a Finnish Hangeul learning material in co-operation with Helsinki University Department of World Cultures (Asian Studies). The learning material is a combination of the basic idea of the Korean writing system (Hangeul) and interesting facts about the South Korean culture. It is not an official textbook but a learning material introducing details of Hangeul and the South Korean culture to help the reader to adopt the writing system and inspire to learn more.

The themes and the style of the illustrations were chosen carefully keeping in mind the target group of the learning material. The aim was to create a suitable and interesting result by paying attention to the fact that the illustrator and the target group are neither part of the culture nor specialists of the field.

A part of the thesis is about basic facts of illustrating and visual differences between cultures. The used research method in the thesis was a modified interview study which had features of a questionnaire study.

Keywords: Hangeul, South Korea, illustration, learning material

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
Käytetyt termit ja lyhenteet	7
1 JOHDANTO	8
2 PROJEKTIN LÄHTÖKOHDAT	10
3 HANGEUL, KOREAN KIRJOITUSJÄRJESTELMÄ	12
3.1 Hangeulin tausta ja historia.....	12
3.2 Hangeulin rakenne	13
3.2.1 Konsonantit.....	13
3.2.2 Vokaalit.....	14
3.2.3 Tavut.....	14
4 KULTTUURIEROT JA VISUAALISUUS	15
4.1 Materiaalit ja värit	15
4.2 Kuvan ja lukemisen suunta	16
4.3 Visuaalinen kieli ja -lukutaito	18
4.4 Tulkinnallisia eroja.....	19
5 KUVITUKSEN SUUNNITTELU	21
5.1 Kuvituksen funktio ja rakenne	21
5.1.1 Ikoni, indeksi ja symboli	22
5.1.2 Kuvan tasot.....	24
5.2 Syventävissä opinnoissa määritellyt kuvitusaiheet.....	24
5.3 Korealaisuutta ilmentävä kuvitus.....	25
5.4 Suomalaislähtöinen kuvitus.....	26
5.5 Kuvitustekniikan valinta oppimateriaaliin.....	29
6 OPPIMATERIAALIN TESTAUS	30
6.1 Testausaineiston suunnittelu.....	30
6.2 Testausryhmät ja -tilanteet.....	31
6.3 Aineiston analysointi	32

7 KUVITUKSEN JATKOKEHITTELY	40
8 POHDINTA	43
LÄHTEET	45
LIITTEET	48

Kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvio 1. Oppimateriaalin mustavalkoprototyypin hangeul-osio	28
Kuvio 2. Oppimateriaalin mustavalkoprototyypin kulttuuriosio	28
Kuvio 3. Erilaisia materiaalikokeiluja kuvituksia varten	29
Kuvio 4. Tehtävän viisi ensimmäisen sanan jamojen tunnistus	37
Kuvio 5. Tehtävän viisi kolmannen sanan jamojen tunnistus	38
Kuvio 6. Oppimateriaalin kolme konseptia	41
Kuvio 7. Laserleikkurilla toteutettu kuvituskokeilu	42
Taulukko 1 Ääntämisohjeeseen liittyvän tehtävän vastaukset	33
Taulukko 2 Yhteenveto osallistujien kommentteista ääntämisohjeisiin liittyen	33
Taulukko 3 Yhteenveto osallistujien mielenkiinnon kohteista.....	34
Taulukko 4 Osallistujien vastaukset hangeulin tunnistamistehtävään.....	35
Taulukko 5 Osallistujien vastaukset hangeulin taustoista ja rakenteesta	36
Taulukko 6 Osallistujien vastaukset hangeul tavujen tunnistamistehtävään	37
Taulukko 7 Formaatiin liittyvän tehtävän ja rusetitehtävän vastaukset.....	39
Taulukko 8 Osallistujien huomautukset oppimateriaalista.....	39

Käytetyt termit ja lyhenteet

Hangeul (한글)	Hangeul on korean kielen kirjoitusjärjestelmä, joka koostuu äänneistä ja tavuista. Etelä-Koreassa kirjoitusjärjestelmää kutsutaan nimellä hangeul ja Pohjois-Koreassa chosongeul (Lee & Ramsey. 2000, 13-20, 33).
Jamo (자모)	Hangeulin yksikkö, eli kirjain (Haralambous 2007, 156).
Romanisaatio	Hangeulin kirjoittaminen latinalaisilla kirjaimilla ääntämisen hahmottamisen helpottamiseksi (The Romanization of Korean, 2000).

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössäni teen kuvituksen suomenkieliseen hangeul-oppimateriaaliin Helsingin yliopiston Maailman kulttuurien laitokselle (Aasian tutkimus). Aloitin oppimateriaalin työstämisen syventävässä projektissani suunnittelemalla typografian, alustavan sisällönjaon ja tekemällä formaattiehdotuksia.

Opinnäytetyöni sijoittuu julkaisugrafiikkaan ja graafisen suunnittelun ala on kuvitus. Tavoitteenani on suunnitella ja toteuttaa oppimateriaalin hangeul-osion ja kulttuuri-osion kuvitus. Valmiin oppimateriaalin on tarkoitus tutustuttaa lukija hangeulin perusajatuksen (rakenne ja erikoispiirteet), innostaa ja edesauttaa oppijaa omaksumaan korean kirjoitusjärjestelmä (lukea, kirjoittaa, ääntää). Tavoitteenani on siis tehdä oppimista tukeva elementti (ei niinkään kirja), jota voi lukea silmäilemällä. Kohderyhmäni on ensisijaisesti suomalaiset opiskelijat (15-27 vuotta), jotka eivät ole aikaisemmin opiskelleet koreaa.

Suunnitteluongelmana on löytää sopiva tapa sommitella kuvitukset ottaen huomioon oppimateriaalin erikoinen formaatti ja löytää sopivat ja mielenkiintoiset (hangeulin oppimista tukevat) kuvitusaiheet tutkimuskysymykseni avulla. Haastetta on jo kulttuurierojenkin vuoksi esitellä hangeul ulkomaalaisena ulkomaalaisille, koska en ole aiheen asiantuntija. Tutkimuskysymykseni on, millä tavoin eteläkorealaisen kulttuurin piirteet voivat näkyä kuvituksessa, kun kuvittaja tai kohderyhmä ei ole kulttuurin edustajia tai edes asiantuntijoita?

Olen aikaisemmin kirjoittanut ja taittanut kaksi lehtiartikkelia kirjoitusjärjestelmiin liittyen Seinäjoen ammattikorkeakoulun graafisen alan grph-opiskelijalehteen. Artikkelini grph 2011-lehdessä käsitteli arabialaista kirjoitusjärjestelmää iranilaisen typografian kautta ja grph 2012 lehdessä korealaista kirjoitusjärjestelmää. Minulla on omakohtaista kokemusta useamman eri kielen opiskelusta ja olen itse kaksikielinen. Lisäksi olin yhden lukukauden opiskelijavaihdossa Etelä-Koreassa keväällä 2012.

Aihe on siinä mielessä ajankohtainen, että Etelä-Korea on nyt yhä enemmän esillä. Tästä merkinä ovat muun muassa Samsungin hyvä tulos (Bloomberg, 2012) ja Youtube:ssa kansainväliseksi hitiksi noussut Gangnam Style. Video saavutti You-

tube:ssa miljardi katselukertaa viidessä kuukaudessa (Alloca 21.12.2012). Aiheen ajankohtaisuutta tukee myös se, että tällä hetkellä Suomessa koreaa on mahdollista opiskella yliopistotasolla ainoastaan Helsingissä ja suomenkielisiä oppimateriaaleja ei yliopistolta saamieni tietojen mukaan ole.

Saan projektista työnäytteen ja kokemusta korkeakoulujen välisestä yhteistyöstä. Lisäksi opin tarkastelemaan suurempia kokonaisuuksia ja opin kuvittamisesta. Helsingin yliopisto saa uudenlaisen oppi- ja esittelymateriaalin, jota korean kielen opiskelijat voivat hyödyntää myös itsenäisesti.

Myöhemmin oppimateriaali on tarkoitus julkaista ja se voi olla esillä erilaisissa Korean kulttuuriin liittyvissä tapahtumissa. Seinäjoen ammattikorkeakoulun graafinen linja saa lisää näkyvyyttä ja jatkoa yliopistoyhteistyölle. Oppimateriaalin valmistuttua muiden kielten opetusmateriaalien suunnittelijat ja tekijät voivat hyödyntää työni tuloksia omissa töissään.

2 PROJEKTIN LÄHTÖKOHDAT

Syventävässä projektissani aiheenani oli typografia ja kokeilin korealaisen hangeulin ja latinalaisen kirjoitusjärjestelmän yhdistämistä ja tein oppimateriaaliin typografiset ratkaisut. Lisäksi suunnittelin formaatin, taittopohjan ja tein alustavan suunnitelman sisällöstä ja sen jaottelusta.

Oppimateriaalin formaatiksi valikoitui eri vaihtoehtojen joukosta perinteisen korealaisen Pak-soittimen muoto, sillä se oli suunnittelemistani vaihtoehdoista kaikkein korealaisin. Erityisesti minua kiehtoi tässä formaatissa se, että soittimella ilmoitettiin musiikkiesityksen alku, loppu ja eri vaiheiden vaihtumiset (esimerkiksi musiikin vaihtuminen tanssiksi) (Beauty of Korea : Pak 1998). Näin ollen formaatti ikään kuin kuvaa, miten kirjoitusjärjestelmän oppiminen on kielen opiskelun alku.

Perinteinen Pak koostuu kuudesta puisesta suorakaiteen muotoisesta levystä, jotka on kiinnitetty toisiinsa keskeltä alareunoistaan (Liite 1). Formaattilla pyrin välttämään perinteisen oppikirjan tunnelmaa, sillä tarkoituksena ei ole tehdä oppikirjaa. Ajatuksena oli myös tehdä oppimateriaali, joka ei vaadi lukijaa oppimaan kaikkea, eikä varsinkaan järjestyksessä. Tässä formaatissa oppija voi ottaa esille yhden osion kerrallaan ja tarkastella sitä, eivätkä muut aiheet häiritse keskittymistä sillä aikaa, vaan ne voi kääntää lukemisen ajaksi sivuun. Tämä tekee oppimateriaalista kevyemmän oloisen.

Työstäessäni projektia syventävissä opinnoissa päätin tehdä oppimateriaaliin hangeulin esittelemisen lisäksi korealaiseen kulttuuriin liittyvän osion. Oppimateriaalin toinen puoli koostuu kirjoitusjärjestelmään liittyvistä asioista ja toinen puoli yksittäisistä faktoista ja lyhyitä selostuksista korealaiseen kulttuuriin liittyen.

Tavoitteeni oli liittää jokainen valitsemani aihe oppimateriaaliin ja tuoda esille erilaisia kulttuurinaloja. Pyrin syventävien opintojeni projektissa valitsemaan aiheita, jotka eivät ole itsestään selvyyksiä ja joihin jokainen turisti törmää ensimmäisenä vieraillessaan Etelä-Koreassa. En myöskään halunnut tuoda esille aiheita, joilla korealaiset itse esittävät oman kulttuurinsa ulkomaalaisille. Tärkeänä pidin, että otan esille asioita, jotka ovat korealaisia, eivätkä ainoastaan itäaasialaisvaikutteisia.

Teen oppimateriaalin yhteistyössä Helsingin yliopiston Maailman kulttuurien laitoksen kanssa (Aasian tutkimus). Saan vapaasti tehdä ehdotuksia oppimateriaalin aineistoon ja visuaaliseen ilmeeseen, joista valitsemme Helsingin yliopiston korean kielen yliopistolehtorin Kim Jeong-Youngin kanssa parhaimmat ratkaisut.

Syventävissä opinnoissa kirjoitin hangeulin rakenteesta ja historiasta ja otin tämän osion mukaan opinnäytteeseeni luvuksi 3 selventääkseni vielä korean kirjoitusjärjestelmän perusidean.

3 HANGEUL, KOREAN KIRJOITUSJÄRJESTELMÄ

3.1 Hangeulin tausta ja historia

Korean kielen kirjoittamiseen on oma ainutlaatuinen kirjoitusjärjestelmänsä nimeltään hangeul, jota ei käytetä muiden kielten kirjoittamiseen. Ensivilkkaisulla hangeul saattaa näyttää kiinan kaltaiselta kuvamerkkikirjoitukselta, mutta itse asiassa se on aakkosto.

Hangeul on siitä erikoinen kirjoitusjärjestelmä, että siitä voidaan tarkoin sanoa, kuka sen on suunnitellut ja milloin (Lee S. 2007, 9). Lisäksi se on suunniteltu juuri korean kielen kirjoittamiseen. Ennen hangeulia Koreassa kirjoitettiin kiinan kirjoitusmerkeillä ja tuohon aikaan tietenkin ainoastaan koulutetut ja ylemmän luokan ihmiset olivat luku- ja kirjoitustaitoisia (Racoma 2011). Näiden taitojen omaksuminen oli erityisen haastavaa, koska kiinan kirjoitusmerkit eivät sovi yhteen korean kieliopin kanssa. Kiinan kirjoitusmerkeillä ei voitu ilmaista korean puhekielen ominaisuuksia, joten puhekielen sekä kirjoitetun kielen erot olivat suuria.

Choson Dynastian (1392-1910) neljäs hallitsija, kuningas Sejong, oli hyväsydäminen, välitti kansastaan ja siitä, etteivät he voineet oppia lukemaan tai kirjoittamaan (Choe 1997, 6). Hän alkoi työstää korean kielelle omaa kirjoitusjärjestelmää, joka olisi mahdollisimman yksinkertainen ja nopeasti opittavissa. Kuninkaan toive tehdä kansasta lukutaitoinen oli hyvin poikkeuksellinen.

Hangeul valmistui vuonna 1444 ja tuolloin kirjoitusjärjestelmää kutsuttiin nimellä hunminjeongeum (훈민정음), joka tarkoittaa vapaasti käännettynä ”oikeat äänteet kansalaisten opettamiseksi” (Kang 2007, 11-12). Kuningas Sejongin suunnittelemassa kirjoitusjärjestelmässä oli 28 kirjainta, mutta näistä neljä on jäänyt myöhemmin pois käytöstä.

Suh Cheong-soo (1997, 18) kirjoittaa artikkelissaan, että nykyään kirjoitusjärjestelmää kutsutaan nimellä hangeul ja nimityksen esitti ensimmäistä kertaa Chu Shigyong. Ensimmäistä kertaa nimitys esiintyi vuonna 1909 korean kielen instituutin nimessä (*Hangeulmo*) ja vuonna 1913 ilmestyi kirja nimeltä *Hangeul puri*. Nimi-

tys hangeul vakiintui niin maan rajojen sisä- kuin ulkopuolella Korean vapauduttua Japanin miehitysvallasta vuonna 1945.

Leen ja Ramseyn (2000, 13) mukaan Chu Sigyong halusi uudella nimellä osoittaa kirjoitusjärjestelmälle sellaista kunnioitusta, jota se ei aikaisemmin ollut saanut. Hän yhdisti sanat han (suuri, mahtava) ja geul (kirjoitus), näin nimeksi tuli *mahtava kirjoitus*. Chu tiesi, että ensisijaisesti ihmiset ajattelisivat nimen tarkoittavan korealaisista kirjoitusta, sillä monet isänmaalliset korealaiset olivat nimenneet korealaisia asioita han-etuliitteellä.

3.2 Hangeulin rakenne

Jokainen hangeulin kirjain, jamo (자모), kuvaa yhtä äännettä. Hangeul koostuu 24 kirjaimesta, joista 10 on vokaaleja ja loput 14 konsonantteja (Ko 2007, 19). Peruskirjaimista voidaan johtaa kirjoitusjärjestelmän diftongit, kaksoiskonsonantit ja konsonanttiyhdistelmät. Kaiken kaikkiaan hangeulissa on 51 kirjainta.

Eroja latinalaiseen aakkostoon on, että hangeulissa ei ole erikseen isoja ja pieniä kirjaimia (Suh 1997, 19). Lisäksi on mielenkiintoista, kuinka hangeulin vokaalit ja konsonantit voidaan erottaa toisistaan yhdellä silmäyksellä, niin eritavalla ne on suunniteltu.

3.2.1 Konsonantit

Hangeulissa on viisi peruskonsonanttia (Kang 1997, 16). Ne kuvaavat kielen, hampaiden ja suun asentoa kunkin kirjaimen ääntämisessä. Näistä viidestä peruskonsonantista voidaan johtaa muut kirjoitusjärjestelmään kuuluvat konsonantit (Liite 2). Kovat konsonantit saadaan lisäämällä peruskonsonantteihin viiva, kaksoiskonsonanteissa ja konsonanttiyhdistelmissä konsonantteja laitetaan kaksi vierekkäin.

Lee ja Ramsey (2000, 14) kertovat, että jokaisella konsonantilla on oma nimensä, josta selviää miten ne lausutaan tavun alussa ja lopussa. Usein kyseessä on saman äänteen kova ja pehmeä versio. Latinalaisen aakkoston g-kirjainta vastaava

kirjain $\neg$ (giyok) lausutaan tavun alussa g-kirjaimena ja tavun lopussa k-kirjaimena.

3.2.2 Vokaalit

Vokaalit on suunniteltu kolmesta elementistä, jotka ovat piste, vaaka- ja pystyviiva (Lee, S. 2007, 12). Piste kuvaa taivasta, vaakaviiva maata ja pystyviiva ihmistä. Myöhemmin pisteet ovat muuttuneet lyhyiksi viivoiksi (Liite 2).

Wrightin artikkelista (2004) käy ilmi, että vokaaleista yksi on neutraali ja loput voidaan luokitella pimeiksi ja valoisiksi vokaaleiksi. Pimeisiin vokaaleihin kuuluvat kaikki, joissa piste ja viiva on yhdistetty siten, että piste on joko viivan vasemmalla puolella tai alla (kuten $\neg$ ja $\neg$). Valoisissa vokaaleissa piste on viivan oikealla puolella tai päällä (kuten $\neg$ ja $\neg$).

3.2.3 Tavut

Lee Sang Gyu (2007, 14) kirjoittaa artikkelissaan, että hangeul ei ole vain aakkosto konsonanteineen ja vokaaleineen vaan se on myös tavukirjoitus. Kirjaimia ei sijoiteta peräkkäin riviin vaan ne asetellaan vierekkäin ja allekkain tavuiksi ikään kuin läpinäkyviin neliöihin. Kirjainten muoto muuttuu hieman sen mukaan, mitä muita kirjaimia samaan tavuun on yhdistetty (Liite 2). Tavujen ansiosta koreaa voidaan kirjoittaa helposti niin vaaka- kuin pystysuunnassa.

Tavut rakentuvat aina samanlaisen kaavan mukaan. Jokainen tavu alkaa konsonantilla ja yhdessä tavussa on oltava vähintään yksi konsonantti ja yksi vokaali. Lisäksi tavun loppuun voi tulla konsonantti tai konsonanttiyhdistelmä. Korean kielessä on toki myös tavuja, jotka alkavat vokaaleilla ja näiden tavujen alkuun laiteetaan niin sanottu mykkä konsonantti. Mykkää konsonanttia ei siis huomioida ääntämisessä, mutta kirjoitettaessa sen tulee näkyä.

4 KULTTUURIEROT JA VISUAALISUUS

4.1 Materiaalit ja värit

Tarkastellessani perinteisiä itäaasialaisia maalauksia huomioni kiinnittyi erityisesti niiden viivarakenteeseen, tasaisiin väripintoihin ja tyhjän tilan käyttöön. Keskityn tässä luvussa kiinalaisten, japanilaisten ja korealaisten perinteisten maalausten ja piirrosten erikoispiirteisiin.

Kiinassa kalligrafialla ja maalaustaiteella on pitkä historia (Ward 2008, 284). Lännessä käytettiin monenlaisia työvälineitä ja materiaaleja, mutta Kiinassa suurin osa töistä tehtiin erikokoisilla siveltimellä ja mustalla musteella. Hyvin konservatiivisissa buddhalaisissa temppelimaalauksissa kuvien ääriviivat maalattiin musteella ja väritettiin. Kiinassa tehtiin myös puupiirroksia. Puupiirroksia varten jokaiselle painettavalle värille tehtiin oma puulaatta ja mustalla värillä tehtiin usein ääriviivat. Varjostukset kuviin tehtiin pyyhkimällä osa väristä pois ennen painamista.

Japanissa puupiirroksia alettiin tehdä 1600-luvulla. Ensin japanilaiset puupiirrookset olivat mustavalkoisia, mutta 1700-luvulla taiteilijat ja käsityöläiset keksivät tekniikan, jolla he saivat tehtyä värillisiä kuvia (Kort, 2006, 135). Japanilaiset taiteen asiantuntijat arvostivat kiinalaista maalaustaidetta ja pitivät puupiirroksia rumina ja ala-arvoisina. Länsimaiset asiantuntijat sen sijaan pitivät tekniikkaa suurella arvossa ja 1800-luvun lopussa japanilaiset puupiirrookset tulivat hyvin suosituiksi taidemuodoksi Euroopassa.

Perinteisten korealaisten maalausten yhtenä erikoisuutena on värien käyttö ja värien merkitykset (Kim, 1998). Korealaiset käyttivät maalauksissaan tekniikkaa nimeltään Ch'aesaekhwa, joka tarkoittaa vapaasti suomennettuna maalaamista kirkkailla väreillä. Tekniikka oli käytössä jo ennen Choson dynastian (1392-1910) mustavalkoisia maalauksia. Korealaiset käyttivät maalauksissaan pääasiassa sinistä, punaista, keltaista, valkoista ja mustaa. Nämä värit olivat yhteydessä viiteen itäaasialaiseen peruselementtiin (puu, tuli, maa, metalli ja vesi) ja viiteen "ilman-suuntaan" (itä, etelä, keskipiste, länsi ja pohjoinen) (Liite 3). Vaikka puhtaiden

päävärien käyttö on yksi olennaisimpia tunnuspiirteitä korealaisissa maalauksissa, myös värien sekoittamista hyödynnettiin usein.

Huomasin ääriviivojen ja tasaisten väripintojen olevan yhä oleellinen osa itäaasialaista suunnittelua, käydessäni läpi muun muassa Barry Dawsonin kirjaa *Street Graphics*, Mo Javinin kirjaa *3030 New Graphic Design In China* ja Julius Wiedemannin kirjaa *Asian Graphics Now!*, Japanilaisissa töissä ääriviivat olivat hyvin vahvoja, paksuja ja tummia verrattuna kiinalaisten tekemiin töihin. Yhteistä lähes kaikissa töissä oli kuvioiden rajojen erottuminen toisistaan selkeästi ja useat vierekkäiset yksiväriset pinnat ja alueet.

4.2 Kuvan ja lukemisen suunta

Jewitt ja Oyama (2001, 153-154) kertovat Oyaman tutkimuksesta, jossa vertailtiin brittiläisiä ja japanilaisia kuvia ja mainoksia. Ensin he ottavat esille ”varauloskäynti” merkin, joka on kansainvälisesti yleisessä käytössä. Jewitt ja Oyama esittävät, että merkeissä on kuitenkin eroja. Suurin ero japanilaisen varauloskäyntipiktogrammin ja brittiläisen piktogrammin välillä on suunta. Brittiläisessä hahmon suunta on vasemmalta oikealle ja japanilaisessa taas oikealta vasemmalle.

Toinen vastaava esimerkki on mainos miesten hiuslisäkkeistä japanilaisessa lehdessä. Mainos koostuu kahdesta kuvasta, jotka esittävät kolmehenkistä perhettä lomamatkalla. Kuvat ovat muuten identtisiä, paitsi miehen hiusten osalta. Ensimmäisessä kuvassa miehellä on tuuheat hiukset ja toisessa hän on kalju. Tämän mainoksen rinnalle Jewitt ja Oyama nostavat plastiikkakirurgiaa käsittelevän mainoksen brittiläisestä lehdestä. Mainoksessa on useampia kuvia leikkauksissa käyneistä ihmisistä. Yksi kuvapari esimerkiksi esittää naista ennen nenäleikkausta ja sen jälkeen.

On ilmeistä, että molemmat mainokset käsittelevät ”ennen ja jälkeen” tilannetta, mutta tapahtumien suunta kuitenkin eroaa toisistaan. Kyseisen japanilaisen mainoksen kuvia on tarkoitus tulkita oikealta vasemmalle ja brittiläisen taas vasemmalta oikealle.

Luettuani tutkimuksesta minulle tuli mieleen, kuinka olen joskus aikaisemmin ihmetellyt kirjastossa Manga-sarjakuvakirjoja. Näkemäni sarjakuvakirjat alkoivat nimittäin takakannesta ja niitä luettiin oikealta vasemmalle.

Obana (1997, 86) kertoo, että perinteisesti japania kirjoitettiin pystysuunnassa. Nykyisin japania kirjoitetaan yhä enemmän vaakasuunnassa ja hän miettii artikkelissaan, onko siihen länsimaisen kulttuurin vaikutuksen lisäksi muita syytä.

Obanan (1997, 90) mukaan kirjainten muotojen perusteella voidaan sanoa, mihin suuntaan kutakin kirjoitusjärjestelmää on sujuvinta kirjoittaa yhtäjaksoisesti. Kun japania vielä kirjoitettiin siveltimellä ja musteella, pystysuuntainen kirjoitustapa oli luontevampi. Nykyään kirjoitusvälineenä käytetään kynää, joten kirjoitussuunnalla ei ole niin suurta merkitystä.

Vaikka nykyisin japania kirjoitetaan paljon vaakasuuntaan vasemmalta oikealle, Jewittin ja Oyaman havaintojen sekä näkemieni Manga-sarjakuvakirjojen perusteella näyttäisi siltä, että perinteinen luku- ja kirjoitustapa näkyvät yhä kulttuurissa tavalla tai toisella.

Myös Koreassa pystysuoraan kirjoittaminen oli yleisessä käytössä aivan 1900-luvun puoliväliin saakka (Lee & Ramsey 2000, 20). Nykyisin pystysuoraan kirjoittaminen on selvästi vähentynyt, mutta yhä sitä voi nähdä esimerkiksi valotauluissa ja kylteissä. Vaihto-opiskelujeni aikana keväällä 2012, näin itsekin muutamia elokuvajulisteita ja kirjankansia, joissa teksti oli kirjoitettu pystysuoraan. Lee ja Ramsey mainitsevat myös, että teknologian ja tietokoneiden myötä vaakasuoraan kirjoittaminen on vakiintunut.

Koreaan ja Japaniin pystysuoraan oikealta vasemmalle kirjoittaminen omaksuttiin Kiinasta (Taylor, I. & Taylor, M.M. 1995, 102). Ennen käytössä oli kirjakääröjä ja pystysuoraan kirjoittaminen niille oli todella käytännöllistä, sillä samalla kun oikealla kädellä kirjoitettiin pystysuoria linjoja, vasemmalla kädellä voitiin avata kääroä pikkuhiljaa kirjoituksen edetessä. Nykyään Kiinassa ja Koreassa kirjoitetaan pääasiassa vaakasuoraan, mutta Japanissa tapa on yhä melko yleinen.

Pystysuoraan kirjoitettua kiinaa voi nähdä perinteisissä bambukirjoissa, jotka koostuvat useasta ohuesta yhtyeensidotusta bambulevystä (Qu, L. L. 2002, 82-85).

Kun bambukirja ei ole käytössä se rullataan ja sidotaan kääröksi. Vaikka alun perin sain idean hangeul-oppimateriaalin formaatiksi korealaisesta Pak-soittimesta, myös bambukirjat kapeine levyineen ovat rakenteeltaan valitun formaatin kaltaisia (Liite 4).

4.3 Visuaalinen kieli ja -lukutaito

Seppäsen (2002, 96-97) maininta kielen visuaalisuudesta on myös hangeul-oppimateriaalin kannalta mielenkiintoinen. Seppänen ottaa esille näköaistin ja kielellisen kehityksen suhteen ja niiden kehittymisen samassa tahdissa. Viitaten Martin Jayhin Seppänen pohtii, onko sellaisia näkemisen tapoja, jotka ylittäisivät kulttuurien rajat. Kysymys nousee siitä, ettei visuaalisen elämyksen voida olettaa olevan universaalia ja siitä, että kukin kieli asemoi kokemuksen kulttuurin mukaan.

Seppänen vie ajatusta eteenpäin ja miettii onko valokuvan lukutaito opittava ennen kuin valokuvia on mahdollista tulkita vai ymmärtävätkö myös valokuviiin tottumattomien kulttuurien jäsenet valokuvien sisällön.

Esimerkiksi Seppänen ottaa antropologi Melville Herskovitsin 1960-luvulla tekemän tutkimuksen (mts. 169-171). Herskovits oli antanut afrikkalaiselle naiselle naisen omaa poikaa esittävän valokuvan. Nainen tarkasteli kuvaa ja käänteli sitä puolelta toiselle, mutta tunnisti siitä poikansa vasta Herskovitsin autettua häntä tunnistamisessa.

Seppänen summaa, että tällaisten empiiristen havaintojen valossa vaikuttaa siltä, että valokuvan lukutaito on opittava taito. Seppänen viittaa Paul Messariksen teokseen Literacy ja kertoo, että vastaavissakin tapauksissa kuvat ovat avautuneet katsojalle lyhyen opastuksen jälkeen.

Yhteiseksi tekijäksi näissä tapauksissa hän korostaa valokuvan painomateriaalia. Tapauksissa, joissa katsoja ei ole tunnistanut kuvia, on usein valokuvan ohella paperi materiaalina ollut uusi tuttavuus. Esimerkkinä Seppänen käyttää etiopialaisen Me'en-heimon keskuudessa tehtyä tutkimusta. Heimon jäsenille näytettiin paperille painettuja lasten piirroksia. Kuvien tarkastelun ja tunnistamisen sijaan he kiinnittivät huomiota paperiin haistamalla, maistamalla ja muotoilemalla sitä. Myö-

hemmin koe suoritettiin uudelleen, mutta tällä kertaa kankaalle painetuilla kuvilla. Kangas oli heimolle paljon tutumpi materiaali kuin paperi, joten kuvien tunnistusprosentti nousi huomattavasti.

Valokuvia voidaan kuitenkin pitää alkuperäisen indeksinä tai jopa ikonina (kuvan ikonisuudesta kaikki semiotiikot eivät kuitenkaan ole samaa mieltä) (mts. 178-179). Siitä huolimatta valokuvia on hankala tulkita. Miten on sitten kuvitusten laita tunnistettavuuden kannalta?

Hatvan mukaan kuvan tunnistamiseen, ymmärtämiseen ja muistamiseen vaikuttaa sen toteutustapa (1993, 52). Hän ottaa esille Fusselin ja Haalandin kokeen, jossa tutkittiin lukutaidottomien nepalilaisten kykyä tunnistaa kuvallista aineistoa. Tutkimusaineistona Fusselilla ja Haalandilla oli mustavalkoisia valokuvia ja eri tavoin toteutettuja piirroksia. Annetuista kuvista nepalilaiset tunnistivat parhaiten realistisen ja varjostetun viivapiirroksen, toiseksi parhaiten valokuvan, josta oli poistettu tausta ja kolmanneksi sijoittui ääripiirros. Huonointen tunnistettiin tyyllitelty piirros ja valokuva.

4.4 Tulkinallisia eroja

Länsimaiden ja Aasian kulttuurilliset erot ovat ilmeisiä. Matt Armstrong (2008) esittelee blogissaan kiinalaissyntyisen ja Saksassa varttuneen graafisen suunnittelija Yang Liun julistepareja (Liite 5). Julisteissa Liu on ottanut esille ja vertailee arkipäivän asioita, kuten ongelmien ratkaisua, ihmisten omakuvaa, jonottamistottumuksia, ihmissuhteita ja täsmällisyyttä.

Vaikka julistesarja kuvaa erityisesti Saksan ja Kiinan välisiä eroja, se pätee mielestäni hyvin myös Suomen ja Etelä-Korean vertailuun muutamia julistepareja lukuun ottamatta. Esimerkiksi Suomessa ollaan täsmällisiä ja pyritään saapumaan tapaamisiin minuutilleen ajoissa kuten Saksassakin. Toisaalta kiinalaisten tapaan eteläkorealaiset hyväksyvät 15 minuutin liukuman. Tai Suomessa johtaja on lähes samalla tasolla kuin työntekijänsä, mutta Etelä-Koreassa statuserot ovat paljon huomattavampia.

Toinen mielenkiintoinen asia idän ja lännen välisistä kulttuurieroista ilmenee Albertan yliopiston psykologian laitoksen apulaisprofessorin Takahiko Masudan ja hänen tutkimusryhmänsä tutkimuksessa (2008, 368-377). Tutkimuksessa amerikkalaisia ja japanilaisia pyydettiin kertomaan kuvien perusteella, millainen keskellä seisovan henkilön mieliala on (Liite 6).

Tutkimushenkilöiden vastausten perusteella tutkimusryhmä pääsi tulokseen, että amerikkalaiset tarkkailivat pääasiassa keskellä seisovan henkilön olemusta ja ilmeitä tehden päätöksen niiden perusteella. Japanilaiset taas vilkaisivat keskellä seisovaa henkilöä ja katsoivat enemmän taustalla olevan ryhmää tehden päätöksen keskellä seisovan mielialasta ryhmän mielialan perusteella. Tuloksia Masuda pitää kulttuurisidonnaisina eikä psykologisina eroina.

Sekä Yang Liun julistesarjan että Takahiko Masudan ja tutkimusryhmän tutkimuksen perusteella voidaan huomata, että eroja idän ja lännen välillä löytyy niin käytösmalleista eri tilanteissa kuin asioiden tulkitsemisestakin. Erot saattavat vaikuttaa pieniltä, mutta mielestäni ne kuitenkin kannattaa ottaa huomioon oppimateriaalin suunnittelussa.

Näiden tietojen pohjalta ja myös sen vuoksi, etten ole korean kielen tai kulttuurin asiantuntija, mietin, onko varmasti hyvä vaihtoehto yrittää esittää hangeul ja eteläkorealainen kulttuuri mukaillen aikaisemmin ilmestyneiden oppikirjojen ja oppimateriaalien tapaa esittää ne. Tai edes yrittää mukailla tapaa, jolla eteläkorealaiset esittelevät oman kulttuurinsa ulkomaalaisille turisteille. Korealaiset kuitenkin näkevät oman kulttuurinsa tietystä näkökulmasta ja pitävät tiettyjä piirteitä muita tärkeimpinä. Nämä piirteet ja asiat eivät kuitenkaan välttämättä ole kaikkein oleellimpia tai mielenkiintoisempia suomalaisen opiskelijat näkökulmasta.

5 KUVITUKSEN SUUNNITTELU

5.1 Kuvituksen funktio ja rakenne

Hatva (1993, 47) kertoo miten erilaisia tehtäviä kuvilla voi olla tiedon välittämisessä. Hatvan mukaan katsoja huomaa kuvasta ensimmäisenä voimakkaimmat elementit ja mahdollisesti kuvan esteettisyyden, mutta näiden ohella kuvalla voi olla sisällöllisiä funktioita. Kuva voi auttaa ymmärtämään käsiteltävää aihetta paremmin kuin pelkkä teksti ja monipuolistaa käsitystä aiheesta. Kuvalla voi joissain tapauksissa jopa kertoa sellaista, mitä tekstillä tai puheella ei ole mahdollista ilmaista.

Hatvan muistuttaa, että kuvituksen erilaiset tehtävät punoutuvat yhteen ja painottuvat eri tavalla tilanteen ja tarpeen mukaan. Hän (mts. 49) luettelee kuvan neljä päätehtävää viittaamalla Jagozinskaan. Nämä tehtävät ovat havainnon rikastuttaminen, havainnon ohjaaminen, verbaalisen materiaalin organisointi ja verbaalisen materiaalin ymmärtämisen helpottaminen.

Hatva summaa, että kuvituksen sisällölliset tehtävät on mahdollista määritellä verbaalisen ja visuaalisen merkityksen suhteen avulla. Kun verbaalinen ja visuaalinen merkitys ovat päällekkäin eli kuva esittelee aihetta, kuvitus on dokumentoiva (mts. 50-51). Kuva on orientoiva, kun se kattaa osan tekstistä, mutta kertoo aiheesta vielä lisää eli kuvailee ilmiötä laajemmin. Kun kuva ja teksti ovat eri aihetasolla, mutta kuitenkin linkitettyjä toisiinsa, kyseessä on symbolinen kuvitus. Symbolinen kuvitus avaa asian käsittelymahdollisuuksia ja herättää uusia näkökulmia kuvan avulla.

Pasasta lainaten Hatva ottaa esille kuvituksen oppimista edistävät vaikutukset. Kuvitus voi Pasasen mukaan paikata tiedon omaksumisen puutteita ja kompensoida niitä sekä ohjata tarkkaavaisuutta, helpottaa ymmärtämistä ja auttaa muistamaan.

Hatva viittaa myös Dwyerin tutkimukseen, joka liittyy opetuskokonaisuuksien omaksumisesta kuvien avulla ja ilman niitä (mts. 52). Dwyer mittasi kuvien tunnistamista ja sen kautta oppimista erilaisilla testeillä. Hän tuli tulokseen, ettei oppimis-

tehon kasvu välttämättä riipu ainoastaan kuvan realistisuudesta vaan oppimiseen vaikuttavat monet tekijät. Visuaalisen esittämistavan lisäksi vaikuttavia tekijöitä ovat oppisisällön luonne ja oppimisen päämäärä.

Oppimateriaaliin tekemäni kuvituksen tarkoitus on innostaa tutustumaan oppimateriaaliin ja parhaimmassa tapauksessa kuvitus herättää opiskelijassa kiinnostuksen oppia hangeul. Lisäksi kuvituksen on tarkoitus antaa pelkkään tekstiin verrattuna enemmän tietoa korealaisesta kirjoitusjärjestelmästä ja kulttuurista sekä helpottaa oppimateriaalissa käsiteltävien aiheiden ymmärtämistä. Kuvituksen tulee selkeyttää ja elävöittää oppimateriaalia sekä viihdyttää lukijaa olematta liian suuressa roolissa (tukee tekstiä, ei tukahduta).

Haasteita kuvituksen suunnittelussa ovat formaatin korkea ja kapea muoto, rajoitettu tila, oppimateriaalin sivujen kääntämistapa ja lukemistapa. Lisäksi mielenkiintoisten aiheiden löytäminen on haaste.

5.1.1 Ikoni, indeksi ja symboli

Seppä (2012, 136) esittelee Peircen mallin merkkien ikonisuudesta, indeksisyydestä ja symbolisuudesta. Peircen mallissa ikonisen kuvan ja alkuperäisen aiheen välillä on selkeä ja vahva samankaltaisuus. Tällaisia tapauksia voivat olla esimerkiksi realistiset valokuvat. Seppä kuitenkin huomauttaa (mts. 140-141), että Peircen teoriaa ikonisuudesta on kritisoitu muiden semiotiikkojen keskuudessa. Seppä (mts. 136) ottaa esille muun muassa taidehistorioitsijat John Taggerin ja Margaret Iversen. Heidän mielestään myös ne ikoniset kuvat, joissa yhdennäköisyys on ilmeinen, kuten passikuva tai kartta avautuvat katsojalle vasta kulttuurisen tietouden kautta. Pelkkä havainnointi ei riitä.

Peircen mallin mukaan (mts. 136) indeksisen kuvan ja alkuperäisen aiheen välillä on samankaltaisuuden ja yhdennäköisyyden sijasta käytännöllisen läheisyyden kautta suora linkki ja suhde. Indeksinen kuva on esimerkiksi kuva jalanjäljistä hiekassa. Kuva ilmaisee, että joku on kävellyt hiekassa, vaikkei itse kävelijää näy kuvassa. Samaisilla jalanjäljillä voidaan kuvata myös ”elämän matkaa”. Tällöin in-

deksistä kuvaa on vaikea tulkita ja ymmärtää ilman riittävää kulttuurin tuntemista ja oppimisprosessia.

Jos indeksisiä kuvia on joskus vaikea tulkita ilman kulttuurin tuntemista ja oppimisprosessia, symbolien tulkitseminen ilman niitä on mahdotonta. Symbolisen kuvan ja alkuperäisen aiheen välillä nimittäin vallitsee tottumuksenvaarainen side, joka perustuu kulttuurilliseen sopimukseen. Symbolin merkitystä ei siis ole mahdollista päätellä tutkimalla alkuperäistä aihetta, sillä symbolin ja alkuperäisen aiheen välillä ei ole samankaltaisuutta tai suoraa linkkiä. Symbolisia merkkejä ovat esimerkiksi liikennemerkkit ja kirjaimet.

Hangeulin peruskonsonantit ovat siinä mielessä erikoisia kirjaimia, että ne eivät ole ainoastaan symboleja vaan niissä on myös ikonisten merkkien piirteitä. Peruskonsonantit nimittäin kuvaavat suun, kielen ja hampaiden asentoa kunkin peruskonsonantin ääntämisessä (Kang 1997, 16).

Seppä (mts. 140-141) huomauttaa, että osa symbolisista merkeistä on tullut meille sen verran tutuiksi, että tulkitsemme niitä lähes huomaamattamme automaattisesti. Tämän huomio mielestäni korostaa, miksi on vaikea tietää, mitkä meidän kulttuurimme symboleista ovat vieraita toisesta kulttuurista tullevalla ja mitkä symbolit hänen olisi ehdottomasti hyvä tuntea väärinkäsitysten ja hankalien tilanteiden välttämiseksi.

Hatva (1993, 28) huomauttaa, että ihmisen tiedonkäsittelykapasiteetti on rajallinen, joten katsojan huomio kannattaa keskittää oleelliseen asiaan kuvituksessa ja välttää liika tehokeinojen käyttö. Liian ahkera tehokeinojen käyttö nimittäin heikentää niiden vaikutusta.

Oppimateriaalini kuvituksessa pyrinkin välttämään liikojen symbolien käyttöä, sillä ne on helppo ymmärtää väärin. Jo korealaiset kirjaimet ovat itsessään symboleja ja juuri niiden oppiminen on yksi tärkeimpiä oppimateriaalin tavoitteita. En halua lukijan huomion harhailevan symbolien paljoudessa, vaan keskittyvän kirjaimiin.

5.1.2 Kuvan tasot

Hatva (1993, 39) ottaa esille Goldsmithin mallin kuvan ja tekstin suhteeseen sekä kuvan ymmärtämiseen liittyen. Goldsmithin mukaan katsojan tulee tunnistaa kuvasta graafiset signaalit kuvioiksi, ymmärtää taiteilijan tarkoittaman merkitys ja reagoitava merkitykseen voidakseen ymmärtää kuvan sisältö. Nämä kolme semiottista tasoa ovat syntaktinen, semanttinen ja pragmaattinen taso.

Hatva (mts. 24) luettelee syntaktisiksi piirteiksi kuvallisen viestinnän keinot kuten kontrasti, väri, sommittelu ja tekotapa. Hän summaa, että syntaktinen taso on olemassa katsojasta riippumatta. Hatvan mukaan kuvittaja vaikuttaa syntaksiseen tasoon piirtäessään ja antaessaan muodon työn sisällölle (mts. 40-45). Kuvituksen luomiseen käytetty tekniikka, kuten lyijykynä, sivellin tai kamera, vaikuttavat siihen miten lopputulos havaitaan ja nähdään.

Semanttisella tasolla kuvittaja määrittelee kuvassa olevat objektit ja niiden luonteen säätelämällä muun muassa värien intensiteettiä, viivojen risteämiskohtia ja objektien kokoa. Näiden tietojen avulla katsoja havaitsee ja nimeää kuvasta tutut hahmot sekä niiden sijainnin ja keskinäiset suhteet tilassa.

Pragmaattisella tasolla katsojan tulkintaa tukevat ja auttavat asiansyhteyteen ja ympäristöön liittyvät tiedot kuten yksityiskohdat ja tausta. Yksityiskohtien ja taustan lisäksi kuvan viestiä voidaan tarkentaa tekstillä.

Katsoja huomaa kuvituksesta ensimmäisenä syntaktisen tason ja siirtyy sen jälkeen eteenpäin seuraaville tasoille kuvan tulkitsemisessa. Kuvittajan on kuitenkin työskenneltävä tasoilla vastapäiseen suuntaan suunnitellessaan kuvitusta. Ensin hänen on mietittävä, mitä kuvituksen on tarkoitus ilmaista ja päättää sen jälkeen, millä keinoilla hän voi välittää asian vastaanottajalle.

5.2 Syventävissä opinnoissa määritellyt kuvitusaiheet

Syventävien opintojeni projektissa valitsin alustavat aiheet oppimateriaalin kulttuuri-osioon ja tein sisällönjaon. Valitsin aiheet määrittelemäni kuuden aihepiirin mukaan: pukeutuminen, musiikki, kädentaidot, ruoka, kirjallisuus ja luonto. Valitessani

aiheita tarkoitukseni oli linkittää kaikki aiheet jollain tavoin kirjoitusjärjestelmään ja oppimateriaaliin (Liite 7).

Ehdotukseni vaatetukseen oli kuningas Sejongin puvussa oleva lohikäärme kuvio ja sen symbolinen merkitys Koreassa. Musiikkiin valitsin luonnollisesti Paksoittimen, josta oppimateriaalin muoto on peräisin. Soitinta koristaa usein solmimalla toteutettu Maedeup-koriste, joten valitsin sen aiheeksi kädentaitoihin.

Ruoka-osioon valitsin korealaisten syömäpuikkojen esittelyn. Ollessani vaihto-oppilaana Etelä-Koreassa yllätyin kuinka paljon hankaluuksia syömäpuikolla syömiseen voi liittyä, jos ei ole tottunut syömään niillä. Lisäksi mielenkiintoinen yksityiskohta on, että poiketen muista Itä-Aasian maista Koreassa syömäpuikot ovat metallisia.

Huomattuani, että hanji (korealainen paperi) yhdistää korealaista kirjallisuutta ja rakennustaidetta (ennen kirjat kirjoitettiin hanjille ja perinteisten talojen ikkunat tehtiin tästä paperista) valitsin sen yhdeksi aiheeksi. Luonto-pääaiheeseen lisäsin korealaiset ihmiset ja valitsin maan kansalliskukan Mugunghwan, johon korealaiset samaistuvat. Halusin tällä valinnalla tuoda esiin, että kuningas Sejong oli huolissaan kansastaan ja suunnitteli heille oman, mahdollisimman loogisen ja selkeän kirjoitusjärjestelmän.

Aloittaessani opinnäytetyötäni huomasin, että minun täytyy muuttaa valitsemiani aiheita radikaalisti. Syy tähän oli, että vaikka kaikki valitsemani aiheet periaatteessa liittyvät hangeuliin ja oppimateriaaliin, yhteys ei välity lukijalle. Lukija näkee vain oudon ja irrallisen yhdistelmän aiheita, joista hänellä ei ole konkreettista hyötyä tai iloa. Syventävien opintojeni aikana valitsemani aiheet eivät siis ole niitä oleellisimpia ja ensimmäisiä, jotka suomalaisena opiskelijan on hyvä tietää Etelä-Koreasta mennessään sinne esimerkiksi vaihto-oppilaaksi.

5.3 Korealaisuutta ilmentävä kuvitus

Vaikka pyrin välttämään korealaisen kulttuurin itsestään selvyyksiä syventävässä projektissani, kävin ne kuitenkin läpi työstäessäni opinnäytetyötä. Tämä siksi, että näytettyäni yhteistyökumppanilleni syventävässä projektissa määrittelemäni aiheet

hän oli tyytyväinen niihin, mutta mainitsi etteivät korealaiset itse valitsisi näitä aiheita. Päätin siis vielä miettiä perinteisiä aiheita määrittelemiini aihepiireihin (pukeutuminen, ruoka, kirjallisuus / arkkitehtuuri, luonto ja kädentaidot) ja tein luonnoksia (Liite 8).

Valitsemani aiheet kuhunkin aihepiiriin ovat:

Pukeutuminen – Kansallisvaate, Hanbok

Musiikki – Kansallissoitin, Gayageum

Ruoka – Korealainen lisuke, Kimchi

Kirjallisuus/Arkkitehtuuri – Perinteinen rakennustyyli, Hanok

Luonto – Kansalliskukka, Mugunghwa

Kädentaidot – perinne käsityöt, keramiikka, erilaiset punonnat ja sidonnat.

Huomasin pian törmääväni näiden aiheiden kanssa siihen ongelmaan, etten ole korealainen tai korealaisen kulttuurin asiantuntija. En tästä syystä voi mitenkään tehdä kuvituksista sellaista, että kuvat olisivat oikeasti korealaisen tyyliä ja aitoja vaan ne olisivat vain kopiota ja minun olisi vaikea välttää tahattomia virheitä. Lisäksi valitsemani aiheet ovat niitä, joihin jokainen turisti tutustuu ensimmäisenä. Nämä aiheet eivät tuo oppimateriaaliin mitään uutta tai innostavaa, eivätkä ota huomioon suomalaista kohdeyleisöä.

5.4 Suomalaislähtöinen kuvitus

Lähdin miettimään kulttuurien välisten erojen kautta yhtäläisyyksiä. Vaikka erot ovat huomattavia, on oltava myös joitain yhtäläisyyksiä. Mitä yhtäläisyyksiä Suomen ja Etelä-Korean välillä on, ja toisaalta, mitkä ovat niitä kulttuurieroja ja asioita, jotka suomalaisen on hyvä tietää vieraillessaan Etelä-Koreassa? Mitä hyötyä opiskelijalle on kustakin aiheesta ja mikä tekee niistä mielenkiintoisen tai hämmäntävän? Ja olisivat hyvässä tapauksessa myös yhteydessä hangeuliin jollain tavalla?

Samankaltaisuuksiin Suomen ja Etelä-Korean välillä listasin aluksi ujouden, saunan, maantieteellisen sijainnin, hyvän koulutusjärjestelmän ja runsaan alkoholin kulutuksen. Lisäksi yhtäläisyyksiin kuuluu, että ennen omaa kirjoitusjärjestelmää

Koreassa kirjoitettiin kiinalaisilla kirjoitusmerkeillä. Samantapainen tilanne oli Suomessa, ennen omaa kirjakieltä kirjoitettiin ruotsiksi.

Pidin suomalaislähtöisestä lähestymistavasta, koska se on edellisiin verrattuna hyvin erilainen näkökulma ja on mielenkiintoinen juuri oppimateriaalin kohderyhmälle, suomalaisille opiskelijoille. Ongelmana oli kuitenkin löytää sellaisia aiheita, jotka ovat yhtenäisiä molemmissa kulttuureissa ja jotka eivät vanhene pidemmälläkään aikavälillä.

Huomasin, että vain yhtäläisyyksiin perustuvista aihevalinnoista saattaa helposti tulla väkinäisiä, koska kaikki yhtäläisyydet eivät ole yhtä oleellisia. Lisäksi törmäsin siihen, että joistain yhtäläisyyksiä, kuten kielisukulaisuudesta, on ristiriitaista tietoa. Halusin välttää myös poliittisesti tai muuten loukkaavia aiheita kuten sodat, maantieteellinen sijainti (Ruotsin ja Venäjän välissä vs. Kiinan ja Japanin välissä) tai runsas alkoholin kuluttaminen.

Mietin yhtäläisyyksien ohella myös räikeitä eroja ja mielenkiintoisia yksityiskohtia, jotka ovat hämmentäneet minua eteläkorealaisessa kulttuurissa tai joiden voin kuvitella hämmentävän suomalaisia. Pysin pitämään näkökulman käytännönläheisenä ja ihmisten arkeen keskittyvänä. Pidin mielessäni myös syventävien opintojen projektissa määrittelemäni kulttuuriaiheet, mutten halunnut takertua niihin orjallisesti.

Lopulta päädyin valitsemaan testausta varten tekemääni mustavalkoiseen prototyypin kulttuuripuolen aiheiksi korealaisen saunan (Jjimjilbang), korealaisen jäätelön (Bingsu), hangeuliin perustuvat hymiöt, korealaiset kauneuskäsitykset korealaisen iän laskemisen ja valkoisen rusetin symbolin. Työstin näistä kuudesta aiheesta viivapiirroksat mustavalkoprototyyppiin (liite 9).

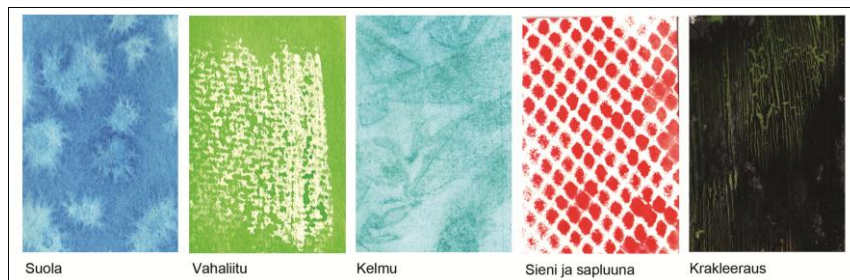
Etelä-Korean ja Suomen välisiksi yhtäläisyyksiksi korealainen sauna ja jäätelö olivat hyvin selkeitä valintoja. Jäätelö jo siitäkin syystä, että elintarviketeollisuusliiton (12.05.2010) mukaan jäätelö on suomalaisten hemmottelutuotteiden kärkisijalla taantumasta huolimatta. Vuonna 2009 jäätelön kulutus oli noin 13 litraa henkeä kohden.

5.5 Kuvitustekniikan valinta oppimateriaaliin

Valitsin oppimateriaalin kuvitusten toteuttamiseen akvarellikynät ja -värit. Vaikken ole tottunut tekemään kuvituksia olen kuitenkin käyttänyt värikyniä ja vesivärejä aikaisemmin. Halusin kuvitustekniikkaan yhtenäisen linjan, jotta kuvitukset olisivat kuvitustekniikan osalta sukunäköisiä.

Akvarellikynillä sekä -väreillä työskenneltäessä käytössä on vesi ja jo tämä itsessään antaa paljon erilaisia mahdollisuuksia kokeiluille. Akvarellikyniä ja -värejä on myös helppo yhdistää muiden materiaalien, kuten suolan, vahaliitujen ja kelmun kanssa (kuvio 3 ja liite 10). Lisäksi materiaalit ovat helposti ja edullisesti saatavilla. Työn ei myöskään tarvitse onnistua yhdellä yrittämisellä, vaan sitä voi korjailla. Lisäksi akvarelleilla maalaaminen on verrattain nopea tekniikka ja sillä saa tehtyä näyttävää jälkeä. Työ myös kuivuu melko nopeasti.

Kuvio 3 Erilaisia materiaalikokeiluja kuvituksia varten

6 OPPIMATERIAALIN TESTAUS

6.1 Testausaineiston suunnittelu

Metsämuuronen (2011, 87) kertoo Denzin & Lincolnin teokseen viitaten, ettei laadullisella tutkimuksella ole täysin omia metodeja. Hän mainitsee myös, että laadullinen tutkimisprosessi perustuu tutkijan omaan käsitykseen aiheesta. Tutkija voi nojata omaan intuitioonsa, tulkintaansa ja järkeilykykyynsä. Samasta aineistosta on mahdollista tehdä erilaisia päätelmiä, jopa sellaisia, jotka ovat ristiriidassa toisiinsa nähden (mts. 86).

On hyvä käyttää laadullista tutkimusmenetelmää, kun esimerkiksi pyritään selvittämään yksityiskohtaisia rakenteita, eikä niinkään yleisluontoista jakautumista. Tai kun halutaan tutkia tilannetta, jossa ei voida minimoida kaikkia tuloksiin vaikuttavia tekijöitä (mts. 92).

Laadullisen aineiston keskeisimpiä hankkimismenetelmiä ovat haastattelu ja havainnointi (mts. 115-118). Metsämuuronen kertoo Hirsjärven ja Hurmeen teokseen viitaten, että haastattelut voivat olla strukturoituja, puolistrukturoituja tai avoimia. Näistä lähimpänä omaa tutkimusmenetelmääni on strukturoitu haastattelu.

Strukturoituun haastatteluun liittyy lomake, jossa on valmiit kysymykset ja kysymysten järjestys on kaikille osallistujille sama (mts. 119). Tämän tyyppinen haastattelu sopii parhaiten tilanteisiin, kun haastateltavia on monta ja haastateltava ryhmä on yhtenäinen. Strukturoidun haastattelun kysymykset ja vastausvaihtoehdot on suunniteltava tarkasti etukäteen, muuten vastaukset voivat olla jotain muuta, kuin mitä vastausvaihtoehdoiksi on asetettu. Lisäksi strukturoidussa haastattelussa voi ilmetä ongelmia, jos tutkitaan henkilöitä, jotka poikkeavat perusryhmästä radikaalisti.

Tutkimusmenetelmäni ei kuitenkaan ole puhtaasti strukturoitu haastattelu, koska siinä testauksen osallistujat kirjaavat itse vastauksensa lomakkeeseen ja testaukseen liittyy myös mustavalkoisen prototyypin (liite 11) tutustumista. Valmiiden vastausvaihtoehtojen lisäksi lomakkeessa on avoimia mielipidekysymyksiä. Tutki-

musmenetelmässäni on siis hieman määrällisen tutkimuksen menetelmiin kuuluvan kyselylomakkeen piirteitä.

Tavoitteeni oli testata formaatin toimivuus ja luettavuus, kiinnostavat asiat korealaisuudessa, osallistujien tietoisuus kirjoitusjärjestelmästä ja kulttuurista, valitsemani kuvitusaiheet sekä oppimateriaalin toimivuus.

6.2 Testausryhmät ja -tilanteet

Minulla oli kaksi testausryhmää. Ensimmäisessä ryhmässä oli seitsemän Helsingin yliopiston korean kielen opiskelijaa, jotka ovat opiskelleet kieltä kaksi vuotta. Toisessa ryhmässä oli seitsemän Seinäjoen ammattikorkeakoulun graafisen muotoilun neljännen vuosikurssin opiskelijaa, jotka eivät ole opiskelleet koreaa aikaisemmin.

Helsingin yliopiston korean opiskelijoilta saan näkökulmaa korean kielen opiskelusta ja kokemuksia korealaisesta kulttuurista. Ryhmän heikkoutena on, etteivät he ole erikoistuneet visuaalisuuteen. Tarkoitukseni oli saada heiltä suunnittelemani kuvituksen ymmärrettävyyteen liittyvää perustietoa ”epäammattimaisesta” näkökulmasta. He eivät tarvitse oppimateriaalia enää hangeulin oppimiseen, mutta heillä on omakohtaista kokemusta ja muistikuvia kirjoitusjärjestelmän opiskelusta.

Seinäjoen ammattikorkeakoulun graafisen muotoilun opiskelijat eivät ole vielä opiskelleet koreaa, joten heiltä saan tietoa, miten oppimateriaali voi toimia käytännössä ja onko se visuaalisesti toimiva ja innostava.

Järjestin molemmille ryhmille oman erilliset testaustilanteen ja molemmissa testaustilanteissa kaikki ryhmään kuuluvat seitsemän opiskelijaa olivat testauksen aikana samassa tilassa.

Osallistujat saivat täyttää lomakkeet nimettöminä, sillä nimillä ei ole tutkimukseni kannalta merkitystä. Annoin jokaiselle lomakkeelle kuitenkin oman koodinsa, että tunnistan minkä ryhmän osallistujan lomake on kyseessä. Annoin graafisen muotoilijoiden lomakkeille lisäkoodin, että erotan mitkä lomakkeet kuuluvat yhteen ja

voin vertailla ennen protoja täytettyjä ja protojen tarkastelun jälkeen täytettyjä lomakkeita.

Testaustilanteiden alussa jaoin molemmille ryhmille kysymyslomakkeet täytettäväksi kartoittaakseni ensin heidän alustavat tietonsa hangeulista, korealaisesta kulttuurista sekä heidän mieltymyksiään ja mielipiteitään korealaisuuteen ja oppimateriaaliin liittyen. Seuraavaksi ryhmät saivat tarkastella mustavalkoisia protoja.

Ennen protojen tarkastelua keräsin graafisen muotoilun opiskelijoilta lomakkeet pois, sillä jaoin protojen tarkastelun jälkeen samanlaisen lomakkeen heille uudelleen. Näin pystyin vertailemaan miten paljon oppimateriaalien tarkastelu vaikutti heidän mielipiteisiinsä korealaisesta kulttuurista ja erityisesti miten hyvin he hahmottavat hangeulin rakenteen ja kirjaimet. Eli periaatteessa sain selville sen, miten paljon he oppivat oppimateriaalin tarkastelun yhteydessä. Vaikka testi on sama, kuin ennen protojen tarkastelua, tehtäviä on sen verran monta, että kaikkia on mahdotonta oppia ulkoa, varsinkaan kirjainten ja tavujen tunnistustehtäviä.

Helsingin yliopiston opiskelijoilta en kerännyt lomakkeita pois protojen tarkastelun ajaksi. He kuitenkin osaavat jo koreaa, joten on turhaa mitata muutosta. Heiltä tarvitsin tietoa oppimateriaalin kehittämistä ja korjausta varten, joten pyysin heitä kommentoimaan vapaasti lomakkeen taustapuolelle mielipiteitään oppimateriaalista: vahvuuksia, heikkouksia, puutteita yms.

6.3 Aineiston analysointi

Testissä on yhteensä seitsemän kysymystä. Tehtävät ovat kaikki joko tunnistus-, mielipide- tai monivalintatehtäviä (Liite 12). Ensimmäinen tehtävä on kaksiosainen ja sillä tarkoitukseni oli selvittää kuvituksen selkeyttä ja tunnistettavuutta.

Taulukko 1 Ääntämisohjeeseen liittyvän tehtävän vastaukset

	Tunnisti hangeul jamoksi (konsonantti / g)	Tunnisti kuvan ääntämisohjeeksi	Tunnisti kuvan ihmisen pään läpileikkaukseksi	
Helsinki	4	2	1	
SeAMK (ennen)	0	4	3	
SeAMK (jälkeen)	3	3	1	
Lopuksi	7 \ 14	5 \ 14	2 \ 14	
	kuva 1 	kuva 2 	kuva 3 	kuva 4
Helsinki	2	2	0	3
SeAMK	0	2	1	4
Lopuksi	7 \ 14	4 \ 14	1 \ 14	7 \ 14

Tehtävän kuvantunnistamisosassa kaikki osallistujat tunnistivat kuvan ihmisen pään läpileikkaukseksi ja suurin osa jopa ääntämisohjeeksi. Korean kielen opiskelijoista neljä osasi nimetä kirjaimen konsonantiksi tai g-kirjaimeksi ja graafisen muotoilun opiskelijoista kolme tunnisti kirjaimen oikein oppimateriaalin tarkastelun jälkeen.

Taulukko 2 Yhteenveto osallistujien kommentteista ääntämisohjeisiin liittyen

Kuva 4	Kuva 2	Kuva 1	Kuva 3
Selkeät värit, ääntämisen kohta korostuu kuvan muista osista ilman häiritseviä lisämerkintöjä.	Väriäinen kirjain tuo huomion kieleen, ei ylimääräisiä viivoja, erottuu värin ansiosta.	Yksinkertainen ja selkä, tuttu oppikirjoista, mutta huomaamaton.	Ympyrä tekee kuvasta sekavan ja se häiritsee, ylimääräinen elementti.

Puolet kaikista neljästätoista osallistujasta valitsi selkeimmäksi kuvaksi neljännen vaihtoehdon (taulukko 1, alaosa) ja neljä valitsi toisen vaihtoehdon. Ainostaan yksi graafisen alan osallistuja vaihtoi mielipidettään tehtävässä prototyypin tarkastelun jälkeen, muut graafisen muotoilun opiskelijat pitivät kantansa.

Osallistujien mielestä kuva neljä oli selkein, sillä se korosti kirjaimen ääntämisen ideaa ilman ylimääräisiä viivoja ja lisämerkintöjä (taulukko 2). Toisessa kuvassa kirjaimen väriä pidettiin positiivisena ominaisuutena. Kolmannessa kuvassa ylimääräinen elementti häiritse osallistujien mielestä kokonaisuutta ja teki siitä sekavan. Osallistujien kommentit kokonaisuudessaan kuvista ovat liitteessä 13.

Testin toinen kysymys kartoittaa osallistujien kulttuurillisia mielenkiinnon kohteita. Tehtävässä osallistujien oli mahdollista valita aiheita monivalintaosion tai kirjoit-

taa vapaasti muita. Monivalintakohtaan pyrin listaamaan monipuolisesti niin perinteisiä kuin nykykulttuuriin ja arkeen liittyviä aiheita.

Monivalintatehtävän vaihtoehtojen jaottelu:

- Turistikohteita (Gyeongbok palatsi, DMZ eli Pohjois- ja Etelä-Korean raja-alue, Jeju-saari)
- Nykykulttuuria (k-drama kuvaus, k-pop konsertti, Samsung-yritysvierailu)
- Perinteisiä korealaisia aiheita (häät, kalligrafia kurssi, Jjimjilbang sauna)
- Arkipäivän asioita (asuminen perheessä, merenranta ja kalatorit, vapaaehtoistyö, korealainen ravintola)
- Opiskeluun liittyviä asioita (vaihto-opiskelu, kielikurssi)

Korean kielen opiskelijat antoivat eniten ääniä korealaiselle ravintolalle (5 ääntä) ja Jeju-saarelle (5 ääntä). Samsungin yritysvierailu ja perinteiset häät eivät saaneet korean opiskelijoilta yhtäkään ääntä. Myös graafisen muotoilun opiskelijat olivat kiinnostuneita korealaisesta ravintolasta (4 ääntä ennen protojen tarkastelua ja 7 protojen tarkastelun jälkeen), mutta myös kalligrafiakurssista (4 ääntä ennen protojen tarkastelua ja 3 protojen tarkastelun jälkeen). Yksikään muotoilija ei valinnut DMZ:tä, pesäpalloturnausta tai vaihto-opiskelua. (Liite 14).

Taulukko 3 Yhteenveto osallistujien mielenkiinnon kohteista

Helsinki	SeAMK (ennen)	SeAMK (jälkeen)
Nähty Seolin, Busanin ja Gyeongjun nähtävyydet. Pikkukaupungit, perhe-elämä ja opiskelu kiinnostavat. Opiskeluissa erikoistuu Pohjois-Koreaan, joten käynti DMZ:llä kiinnostaa myös.	Tutustua kulttuuriin, nähdä kulttuurillisesti merkittäviä nähtävyyksiä ja maamerkkejä. stua kulttuuriin, nähdä	Jjimjilbang ja merkittävimmät nähtävyydet
Seolin ulkopuolelliset alueet. Tavat ja murre-erot kiinnostavat.	Ei tiedä maasta paljon mitään, mutta parhaiten oppisi paikallisten perheiden avulla. Meri, ranta ja matkustelu kiinnostavat. Jeju-saari kuulostaa mielenkiintoiselta.	Paikalliset perheet, ruokatavat ja -kulttuuri.
Ollut jo vapaaehtoistyössä Koreassa. Jeju kiinnostaa ja jjimjilbang kuuluu lempiasioihin.	Ei tunne maata. Tavallinen arki ja korealaisen kulttuurin erityisyys kiinnostavat.	Ei tunne maata. Tavallinen arki ja korealaisen kulttuurin erityisyys kiinnostavat. Ruoka.
Historialliset nähtävyydet, Seoul ja ruoka.	Seoul, suurkaupungit ja historialliset nähtävyydet sekä ruoka.	Seoul, suurkaupungit ja ruoka.
Historialliset nähtävyydet, shoppailu, ruoka, kpop-konsertit.	Kulttuurierot, tapa juhlia, elää ja asua. Kalligrafia kiinnostaa oman alan puolesta.	Kulttuurierot, perinteiset tapahtumat. Nähtävyydet kiinnostavat sillä ne ovat varmasti poikkeukselliset. Jäätelöä olisi kiva maistaa :)
Kiertää ympäri Etelä-Koreaa ja puhua paikallisten kanssa.	–	–
Kokea korealaista kulttuuria.	–	–

Vapaiden kommenttien perusteella korean kielen opiskelijoita kiinnostaa perinteinen korealainen kulttuuri nähtävyyksineen ja tavallisten korealaisten elämä (taulukko 3). Graafiset muotoilijat eivät tienneet korealaisesta kulttuurista paljoakaan ennen prototyypin tutkimista ja listasivat kiinnostuksen kohteiksi muun muassa nähtävyydet, korealaisen arjen ja kulttuurin erityispiirteet.

Muutoksena oppimateriaalin tarkastelun jälkeen graafisen muotoilun opiskelijat innostuivat niin Jjimjilbangista, korealaisista ruoasta ja ruokatavoista kuin korealaisesta jäätelöstä, Patbingsusta. Taulukosta näkyy kunkin osallistujan vastaukset tiivistettynä. Osallistujien kommentit löytyvät kokonaisuudessaan liitteestä 14.

Kolmostehtävän oli määrä selvittää, miten hyvin osallistuja tunnistavat korealaiset kirjaimet muiden kirjoitusjärjestelmien kirjainten joukosta. Neljän hangeul jamon lisäksi tehtävässä oli muun muassa kiinan ja japanin kirjoitusmerkkejä.

Taulukko 4 Osallistujien vastaukset hangeulin tunnistamistehtävään

	4 oikein	3 oikein	2 oikein	1 oikein	0 oikein
Helsinki	7	-	-	-	-
SeAMK (ennen)	2	3	1	1	-
SeAMK (jälkeen)	5	2	-	-	-

Luonnollisesti jokainen korean kielen opiskelija tunnisti kaikki neljä hangeul kirjainta ja tavua muiden kirjainten joukosta (taulukko 4). Myös graafisen muotoilun opiskelijat tunnistivat kirjaimet yllättävän hyvin jo ennen prototyyppien tarkastelua. Mietin, että vaikuttikohan tehtävä 5 osallistujien vastauksiin. Tehtävässä 5 nimittäin näkyi hangeul tavuja. Prototyypin tarkastelun jälkeen graafisten muotoilijat kuitenkin tunnistivat kirjaimet huomattavasti paremmin, joten en usko tehtävän 5 vaikuttaneen ainakaan enää siinä vaiheessa.

Taulukko 5 Osallistujien vastaukset hangeulin taustoista ja rakenteesta

Teht. 4A	Kuningas Sejong, vuosiluku, syy	Kaksi näistä (hallitsija, vuosiluku, syy)	Ei tietoa tai tyhjä	
Helsinki	5	2	-	
SeAMK (ennen)	-	1	6	
SeAMK (jälkeen)	-	4	3	
Aluksi	5 \ 14	3 \ 14	6 \ 14	
Lopuksi	5 \ 14	6 \ 14	3 \ 14	
Teht. 4B	Kielen, huulten, hampaiden asento ääntämisessä	Ääntäminen tai suun muoto mainittu	Ei tietoa tai tyhjä	
Helsinki	5	1	1	
SeAMK (ennen)	-	2	5	
SeAMK (jälkeen)	3	2	2	
Aluksi	5 \ 14	3 \ 14	6 \ 14	
Lopuksi	8 \ 14	3 \ 14	3 \ 14	
Teht. 4C	Pysty-, vaakaviivoista ja pisteistä (taivas, maa, ihminen)	Viivat ja pisteet tai merkitys mainittu	Joko viivat tai pisteet mainittu	Ei tietoa tai tyhjä
Helsinki	-	3	2	2
SeAMK (ennen)	-	-	2	5
SeAMK (jälkeen)	2	3	-	2
Aluksi	0 \ 14	3 \ 14	4 \ 14	7 \ 14
Lopuksi	2 \ 14	6 \ 14	2 \ 14	4 \ 14

Neljäs tehtävä mittaa, mitä osallistujat tietävät hangeulin historiasta ja suunnittelun taustoista. Taulukossa 5 sinisellä merkityissä kohdissa on yhteenveto siitä kuinka moni osallistujista vastasi kuhunkin kohtaan ennen prototyypin tarkastelua ja kuinka vastaukset ovat muuttuneet sen tarkastelun jälkeen.

Yllätyin tämän tehtävän vastauksissa eniten siitä, etteivät edes kaikki korean kielen opiskelijat tienneet hangeulin historian ja kirjainten yksityiskohdista. Tämä näkyi erityisen selkeästi vokaalien kohdalla. Korean kielen opiskelijoista ainoastaan 3 mainitsi joko viivat ja pisteet tai vokaalien suunnittelun taustalla olevan idean.

Muotoilun opiskelijat eivät luonnollisestikaan tienneet hangeulin historiasta tai kirjainten taustoista ennen prototyypin tarkastelua. Prototyypin tarkastelun jälkeen kuitenkin puolet muotoilijoista osasi kertoa sekä historian, konsonanttien että vokaalien idean pääpiirteissään.

Viides tehtävä liittyy tavujen ja jamojen tunnistamiseen muiden kirjoitusjärjestelmien kirjainten joukosta. Tällä tehtävällä halusin selvittää, että miten hyvin osallistujat oppivat tunnistamaan hangeul jamot oppimateriaalin mustavalkoisen prototyypin tarkastelun jälkeen (taulukko 6).

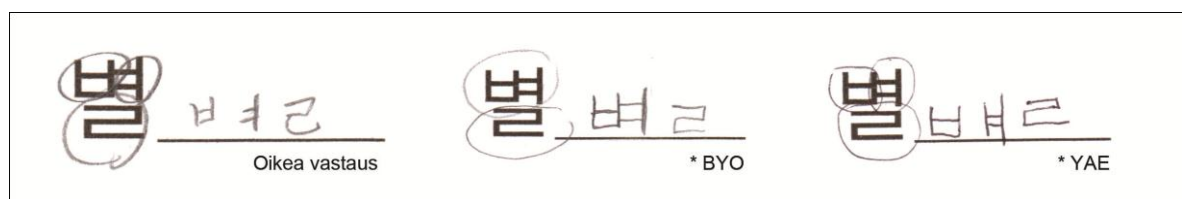
Taulukko 6 Osallistujien vastaukset hangeul tavujen tunnistamistehtävään

Teht 5A (sana 1)	B	YO	L		
Helsinki	7 oikein	7 oikein	7 oikein		
SeAMK (ennen)	6 oikein (byo)	5 oikein (byo ja yae)	7 oikein		
SeAMK (jälkeen)	5 oikein (byo ja palat)	5 oikein (byo ja palat)	6 oikein (palat)		
Teht 5A (sana 2)	B	A	D	A	
Helsinki	7 oikein	7 oikein	7 oikein	7 oikein	
SeAMK (ennen)	7 oikein	7 oikein	7 oikein	7 oikein	
SeAMK (jälkeen)	6 oikein (palat)	7 oikein	7 oikein	7 oikein	
Teht 5A (sana 3)	H	WA	S	A	L
Helsinki	7 oikein	* 7 oikein	7 oikein	7 oikein	7 oikein
SeAMK (ennen)	0 oikein (ho tai h paloina)	0 oikein (O ja o yhdessä)	6 oikein (sa)	6 oikein (sa)	7 oikein
SeAMK (jälkeen)	2 oikein	* 3 oikein	7 oikein	6 oikein (palat)	6 oikein (palat)
Teht 5B	Sana 1	Sana 2	Sana 3		
Helsinki	7 oikein	7 oikein	7 oikein		
SeAMK (ennen)	1 oikein	2 oikein	0 oikein		
SeAMK (jälkeen)	2 oikein	2 oikein	3 oikein		

Jamojen ja tavujen erottelu sanoista oli koko testin ehdottomasti hankalin ja epäselvin tehtävä osallistujille. Saattaa olla, että ohjeistus oli heille liian epäselvä. Kaikki osallistajat eivät esimerkiksi ympyröineet yksittäisiä jamoja tavuista vaan kirjoittivat ne ainoastaan viivoille.

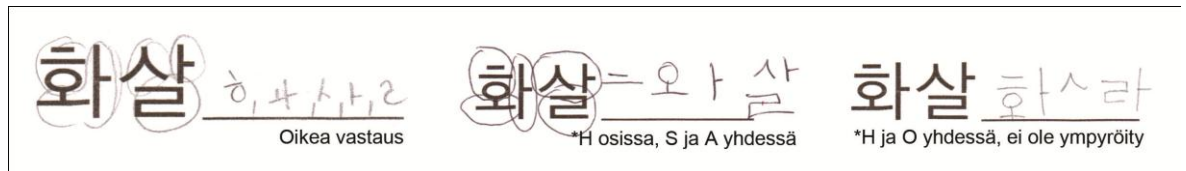
Samat ongelmat toistuivat useammassa vastauksessa. Yleisin oli se, etteivät osallistajat merkinneet wa-diftongia diftongiksi vaan kahdeksi erilliseksi kirjaimeksi. Taulukossa merkintä (*7 oikein) tarkoittaa, että vaikka kaikki korean opiskelijat osasivat poimia kaikki kirjaimet, he eivät merkinneet wa-diftongia diftongina vaan kahtena erillisenä jamona. Graafisen muotoilun opiskelijoista yksikään ei merkinnyt diftongia. Merkitsin vastaukset kuitenkin oikein, sillä kirjaimet oli periaatteessa eroteltu sanoista oikein.

Ongelmia osallistujille tuotti myös ensimmäisessä sanassa B ja YO jamojen rajojen erottaminen, jotkut osallistujista eivät erottaneet niitä vaan laittoivat yhtenä jamona (BYO) tai viiva ja YAE (kuvio 4). Vaihtoehtoisesti kaikki kirjaimet oli paloiteltu eri kohdista.

Kuvio 4 Tehtävän viisi ensimmäisen sanan jamojen tunnistus

Tehtävän toinen sana oli osallistujille helppo ja selkeä. Lähes kaikki muotoilun opiskelijoista tunnisti sanasta yksittäiset kirjaimet ja kirjoitti ne viivalle oikein. Kolmannessa sanassa yleisin ongelma oli diftongin lisäksi H-jamon osien tunnistus (kuvio 5). Osa jakoi sen kahteen osaan (kaksi viivaa ja o) tai merkitsi kaksi viivaa ja O ja o yhdessä. Osa merkitsi myös kirjaimet S ja A yhdeksi kirjaimeksi.

Kuvio 5 Tehtävän viisi kolmannen sanan jamojen tunnistus

Tehtävän toisessa osiossa osallistujia pyydettiin kertomaan montako tavua kussakin sanassa on. Tavujen laskemisen sijaan muotoilun opiskelijat laskivat jamot tai laittoivat arvauksen sekä ennen prototyypin tarkastelua, että sen jälkeen.

Kuudes tehtävä on mielipidekysymys oppimateriaalin formaatista, siitä millaisia ajatuksia sen idea herättää. Tehtävän adjektiivit valitsin sen mukaan, että osa on positiivisia sanoja (mielenkiintoinen, onnistunut, kekseliäs), osa negatiivisia (liioiteltu, hankala, ei mitään väliä) ja osa neutraaleja (huomiota herättävä, erikoinen). Yksikään osallistujista ei pitänyt Pak-soittimen muodon käyttämisestä formaatissa liioiteltuna ratkaisuna (taulukko 7, yläosa). eniten ääniä vaihtoehdoista saivat erikoinen ja kekseliäs. Mielenkiintoista, että muotoilun opiskelijoista osa ei vastannut kysymykseen ennen prototyypin tarkastelua pelkän esittelyn perusteella. Tarkastelun jälkeen muotoilijoista yksi piti formaattia hankalana ja muut valitsivat vaihtoehdoista muun muassa erikoisen, kekseliään, mielenkiintoisen tai huomiota herättävän.

Seitsemäs tehtävä on testissä osittain keventämässä testiä ja samalla se testaa, tietääkö osallistuja valitsemani, satunnaisen yksityiskohdan korealaisesta kulttuurista. Korean kielen opiskelijoista kaksi tiesi valkoisen rusetin tarkoittavan läheisen kuolemaa ja ennen prototyypin tarkastelua yksi muotoilun opiskelija valitsi tämän vaihtoehdon (taulukko 7, alaosa). Prototyypin tarkastelun jälkeen jokainen muotoilun opiskelija muisti rusetin merkityksen oikein.

Taulukko 7 Formaatiin liittyvän tehtävän ja rusetitehtävän vastaukset

Teht 6	erikoinen	liioiteltu	hankala	kekseliäs	mielenkiintoinen	huomiota herättävä	ei mitään väliä	onnistunut
Helsinki	4	-	1	6	2	3	1	-
SeAMK (ennen)	5	-	-	4	3	2	-	1
SeAMK (jälkeen)	5	-	1	6	3	2	-	1
*Voi ehkä toimia, mutta vaikea tietää riippuu miten on toteutettu								
*Jokseenkin hankala käyttää, mutta kun sen tajuaa niin ihan hyvä käyttää								
*Luin kielioppiosion vahingossa väärinpäin								
Teht 7	1	2	3	tyhjä	oikea vastaus (2)			
Helsinki	3	2	-	2	2			
SeAMK (ennen)	4	1	2	-	1			
SeAMK (jälkeen)	-	7	-	-	7			
1. Miten suloinen rusetti! Mistä ostit sen?			2. Otan osaa suruun.		3. Onnea valmistumisen johdosta!			

Lopuksi pyysin osallistujia kirjoittamaan vapaasti testilomakkeen taustapuolia ajatuksiaan oppimateriaalista ja sen sisällöstä. Vastauksissa kävi ilmi, että oppimateriaalin lyhydestä ja selkeydestä pidettiin (taulukko 8). Osallistujien mielestä kirjoitusjärjestelmän ja kulttuuristen aiheiden yhdistäminen (käytännönläheisesti ja suomalaisesta näkökulmasta suomeksi) oli hyvä ratkaisu.

Muutama osallistujista piti oppimateriaalin lukemista kömpelöhkönä tai luki kielioppiosion väärinpäin. Myös tavujen ja ääntämisen kuvaamiseen toivottiin selkeyttä. Vastauksista tuli ilmi myös, että osa tekstistä jää formaatissa edellisen sivun alle ja korealaisten sanoja voisi olla oppimateriaalissa enemmän. Osallistujien kommentit löytyvät kokonaisuudessaan liitteestä 15.

Taulukko 8 Osallistujien huomautukset oppimateriaalista

Yhteenveto +	Yhteenveto -
Ei vaikuta oppimateriaalilta, kuitenkin helppo tapa oppia. Lyhyt. Formaatti ja rakenne (kulttuurin ja kielen yhdistelmä). Hauska idea.	Lukeminen kömpelököä (1 henk). Kielioppiosio luettiin väärin (2 henk). Isompi koko? (1henk)
Selkeä kielioppi. Hyvä ettei ole kpopista asiaa. Erot ja samankaltaisuudet kulttuurien välillä. Käytännönläheiset aiheet, mielenkiintoiset aiheet.	Soitin ei näy oppimateriaalissa (1 henk). Osa tekstistä jää piiloon, jos sivua ei käännä tarpeeksi (2 henk). Rusettihiukissa random aihe (1 henk).
Oppimateriaali suomeksi ja kulttuurinipelitieto. Suomalaiselle sauna ja jäätelö hyvin valittu, ikä myös. Värien käyttö. Hauskat hymiöt. Slangi tutuksi hymiöiden kautta.	Tavujen rakentuminen ja ääntäminen enemmän esille. Ehkä diftongitkin voisi merkitä väreillä. Kirjaimet, tavut ja ääntäminen unohtuivat silmäilyn jälkeen (1-henk). Konsonanteilla on useita romaniisaatioita, ei ymmärrä (1 henk)
Lappujen kääntelyyn ei heti kyllästy.	Pelkän hangeulin opetteluun ei kannata tuhata liikaa aikaa, jos ei opi pari sanaa koreaa samalla.

7 KUVITUKSEN JATKOKEHITTELY

Pyrin pitämään lopulliset kuvitukset yksinkertaisina ja antaa aiheiden sekä tekniikkakokeilujen olla pääosassa. Tarkoitukseni oli saada lukijan huomio kiinnittymään kirjoitusjärjestelmään kuvituksen yksityiskohtien sijasta. Kuvituksen on tarkoitus kannustaa lukemaan tekstiä.

Tutkimuksessa kävi ilmi, että osallistujia kiinnostivat eri vaihtoehtojen joukosta eniten perinteiset korealaiset aiheet ja tavallisten ihmisten arkielämä Etelä-Koreassa. Lisäksi kahdella osallistujalla oli testin aikana hankaluuksia lukea oppimateriaalin hangeul-osio oikeassa järjestyksessä ja yksi osallistuja kaipasi selkeämpää yhteyttä oppimateriaalin formaatin ja Pak-soittimen välillä.

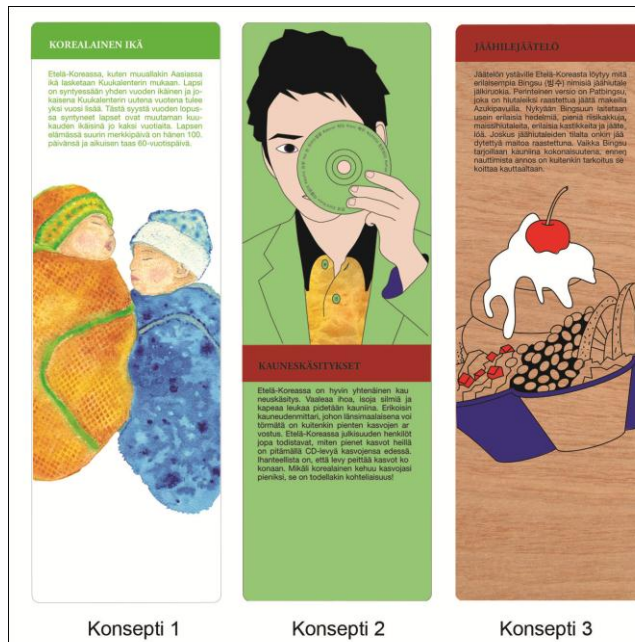
Osallistujat toivoivat, että tavuihin ja ääntämiseen liittyvät osiot voisivat olla selkeämpiä. Testissä tuli myös esille, että kirjoitusjärjestelmän ohella oppimateriaalissa olisi hyvä olla korealaisia sanoja. Testissä osallistujat olivat valinneet selkeimmäksi tyyliksi esittää hangeulin peruskonsonantit korostamalla ääntämistä esittävää osaa ihmisen suussa. Toiseksi selkein vaihtoehto oli kirjaimen korostaminen värillä. Selkeimmäksi valittu vaihtoehto osoittautui liian jäykäksi ja laatikkomaiseksi, joten päätin kokeilla yhdistää nämä kaksi tyyliä.

Näiden tietojen pohjalta lähdin rakentamaan kolmea konseptia:

Ensimmäisessä konseptissa on valkoinen tausta, kuvissa ei ole ääri viivoja ja jokaisessa kuvituksessa on oma kuvitustekniikkansa. Lisäksi oppimateriaalin tekstit ovat värillisiä ja sointuvat kuvitusten väreihin (kuvio 6 ja liite 16).

Kokeillessani erilaisia kuvitustekniikoita lopullisiin kuvituksiin ensimmäisessä konseptissa, huomasin, että verrattuna mustavalkoiseen ääri viivapiirroksiin kuvat tuntuivat menettävän huomattavan osan särmästään. Päätin kokeilla toisessa konseptissa ääri viivojen yhdistämistä kuvituksiin jo siitäkin syystä, että perinteiset itäaasialaiset maalaukset olivat usein ääri viivapiirroksia.

Kuvio 6 Oppimateriaalin kolme konseptia

Ohuiden vektoriaäriviivojen lisäksi valitsin toiseen konseptiin värilliset taustat ja käytin kuvituksissa vain yhtä kuvitustekniikkaa. Lisäksi käytin kuvissa tasaisia väripintoja ja jätin joitain osia värittämättä. Kokeilin myös korealaisia sanaelementtien ja -listojen yhdistämistä kuvituksiin (kuvio 6 ja liite 17).

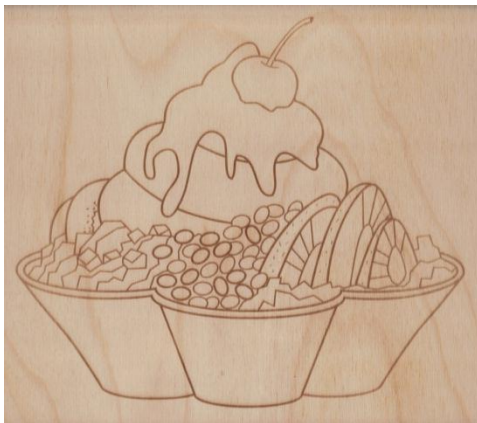
Valitsin ensimmäisen konseptin kuvituskokeilujen (Liite 10) pohjalta neljä kuvitustekniikkaa ja vertailin niitä. Valitsemani kuvitustekniikoiden materiaalit olivat suola, krakleerauslakka, valkoiset vahaliidut ja kelmu.

Näistä neljästä materiaalista valitsin lopuksi kelmun yhdistämisen akvarelliväreihin seuraavien kriteerien perusteella:

- Monipuolisuus, sovitettavissa eri aiheisiin sopivaksi, jälki on vaihtelevaa (Suola ja krakleeraus eivät sovi esimerkiksi hiusten, vaatteiden, ruohikon tai kasvojen kuvaamiseen.)
- Ei ole liian yleisessä käytössä kuvittajien keskuudessa (Suola on hyvin yleisessä käytössä, myös kelmu ja vahaliidut ovat melko yleisiä, krakleeraus taas ei)
- Tekniikka ei itsessään viestitä liikaa jotain tiettyä tunnetilaa tai tyyliä (Krackleeraus kuvaa vanhaa ja halkeilevaa pintaa. Vahaliidun pinnasta tulee mieleen lasten piirustukset)

- Nopeasti valmistuva ja kuivuva lopputulos
(Kraikleerauslakan on annettava kuivua)
- Jälki on ennakoitavissa, ei ole sattumanvarainen ja onnistuu lähes aina
(Suolan, vahan ja kraikleerauslakan kanssa lopputulos on yllätys, kelmun kanssa lopputulosta on helpompi arvioida ja se toimii hyvin pintakuviona)
- Toimii niin tummissa kuin vaaleissakin väreissä.
(Kaikki tekniikat toimivat hyvin eri värien kanssa)

Kolmannessa konseptissa (kuvio 6 ja liite 18) halusin tuoda formaatissa esiin Paksoittimen erikoispiirteet. Pak on tehty puusta, joten valitsin oppimateriaalin taustaksi puukuvion. Halusin kokeilla muutakin kuin vain vektoriviivaa ja antaa ääri-voille funktion. Muistin, miten olin aikaisemmin nähnyt korealaisten koristelevan puisia esineitä polttamalla niihin kuvioita. En millään voinut oppia pyrografiaa (polttopiirustus- tekniikkaa) muutamassa päivässä, mutta laserleikkurilla sain tuotua samantyyllisen tunnelman esiin modernilla tavalla (kuvio 7 liite 18). Tällä tavoin sain huomioitua perinteitä ja nykyaikaa, mikä testin perusteella kiinnosti osallistujia.

Kuvio 7 Laserleikkurilla toteutettu kuvituskokeilu

Noudatin kolmannessa konseptissa toisen konseptin ideaa värien käytössä. Käytin tasaisia väripintoja ja jätin joitain osia kuvista värittämättä. Erikoista värinkäytössä oli, että käytin pääasiassa neljää väriä (valkoista, mustaa, punaista ja sinistä). Nämä värit ovat Etelä-Korean lipusta ja kaksi niistä löytyy myös Suomen lipusta.

8 POHDINTA

Hangeul oppimateriaalin kuvitusaiheiden ja kuvituksen suunnittelu oli mielestäni opinnäytetyönä mielenkiintoinen projekti ja opin sitä tehdessäni paljon. Opin niin kuvittamisesta, visuaalisuudesta, kulttuurieroista, ajankäytöstä kuin yhteistyöstäkin. Yllättävää minulle oli miten paljon testin suunnittelemiseen, toteuttamiseen sekä yhteistyökumppanin ja ohjaajan tapaamiseen valmistautuminen vie aikaa.

Työn tavoitteeksi olin asettanut kuvitusaiheiden valinnan ja kuvituksen suunnittelun. Löysin mielestäni oppimateriaalin kuvituksiin sopivan lähestymistavan. Suomalaislähtöinen kuvitus on juuri kohderyhmää ajatellen mielenkiintoinen ja aihevalinnoilla vältin kulttuurisidonnaisten virheiden tekemistä kuvituksissa. Valitsemani aiheet ovat käytännönläheisiä ja niistä on hyötyä opiskelijalle. Ne eivät myöskään vanhene pidemmällä aikavälillä.

Toivoin, että olisin saanut analysoitua testin tuloksia vielä perinpohjaisemmin ja hyödynnettyä tuloksia kuvituksissa. Lisäksi olisin halunnut viimeistellä jokaisen kuvituskonseptin ja tehdä enemmän kansiehdotuksia. Mielestäni myös oppimateriaalin ääntämisosiota ja tavujen esittelemistä kannattaisi työstää vielä selkeämmäksi.

Tällä hetkellä oppimateriaalista puuttuvat vielä tekijämerkinnät ja sivunumerot. Sivunumeroilla toivon oppimateriaalin tulevan selkeämmäksi ja sitä kautta kaikki lukijat osaisivat lukea oppimateriaalia oikeaan suuntaan. Myös tekstien ja kuvitusten asettelua formaatissa olisi hyvä miettiä lisää, etteivät ne jäisi liikaa edellisten sivujen peittoon.

Konseptia kaksi varten tarvitsen vielä tarkemman vertailun eri kuvitustekniikoista. Kokeilin tässä konseptissa korealaisen sanojen ja sanalistojen lisäämistä kuvitukseen, mutta haluaisin työstää ideaa vielä eteenpäin. Konseptissa kolme kokeilin ääriviivojen tekemistä laserleikkurilla vanerille. Huomasin kuitenkin, että käyttämäni vaneri ei ollut tarpeeksi kaunista ja hyvälaatuista oppimateriaalin kuvitukseen. Tein oppimateriaalin prototyypin tästä syystä vektoriviivalla. Tarvitsen lopullisten kuvitusten toteuttamiseen kauniimpaa puuta.

Testissä kävi ilmi, että osallistujat olivat tyytyväisiä aihevalintoihin ja pitivät niistä. Lisäksi kirjoitusjärjestelmän yhdistäminen kulttuurillisiin aiheisiin oli heidän mielestään hyvä ratkaisu. Vastausten perusteella uskon oppimateriaalin innostavan opiskelijoita oppimaan hangeulin ja tutustumaan eteläkorealaiseen kulttuuriin lähemmin.

Vaikken saanut ratkaistua kaikkia oppimateriaalin kuvitukseen liittyviä ongelmakohtia, olen mielestäni päässyt projektissa hyvin eteenpäin. Opinnäytetyössäni löytämäni asioiden myötä projektia on hyvä jatkaa ja viimeistellä tästä eteenpäin.

Lopuksi haluaisin kiittää vielä yhteistyökumppaniani Kim Jeong Youngia Helsingin yliopistolta, ohjaajiani Saija Sillanpäättä ja Vuokko Takala-Schreibia sekä opinnäytetyöni ulkopuolista arvioijaa Hahn Young Aea.

LÄHTEET

- Allocca, K. 21.12.2012. Gangnam Style Makes YouTube History : First Video to Hit 1 Billion Views. [Blogi]. [Viitattu: 16.04.2013]. Saatavana: <http://youtube-global.blogspot.fi/2012/12/ytvev.html>
- Amen IV, H. & Park, K. 2012. Korean for Beginners : Mastering Conversational Korean. Tuttle Publishing. Singapore.
- Armstrong, M. 02.01.2008. Differences between Eastern and Western culture. [Verkkosivu]. [Viitattu: 06.03.2013]. Saatavana: http://mountainrunner.us/2008/01/differences_between_eastern_an/comment-page-4/#.UThf2MU3TrS
- Beauty of Korea : Pak. 1998. [Verkkolehtiartikkeli]. Koreana. (Vol. 12, No. 4) [Viitattu: 16.04.2013]. Saatavana: http://koreana.kf.or.kr/popup.asp?flag=view&article_id=1026&sword=&volumn=12&no=4&lang=English
- Bloomberg. 27.04.2012. Älypuhelimet vauhdittavat Samsungin tulosta. [Verkkolehtiartikkeli]. Taloussanomien. [Viitattu: 16.04.2013]. Saatavana: <http://www.taloussanomien.fi/informaatioteknologia/2012/04/27/alypuhelimet-vauhdittavat-samsungin-tulosta/201228300/12>
- Choe, C. 1997. An Enlightened Monarch and Confucian Humanist : Sejong the Great. Koreana. (Vol. 11, No 3), 4-7.
- Haralambous, Y. 2007. Fonts & Encodings. United States of America : O'Reilly Media, Inc.
- Hatva, A. 1993. Kuvittaminen. Helsinki : Rakennustieto Oy.
- Jäätelö suosiossa taantumassakin, jäätelövero ei saa kannatusta. 12.05.2010. [Verkkosivu]. Elintarviketeollisuusliitto. [Viitattu: 18.04.2013]. Saatavana: http://www.etl.fi/www/fi/tiedotteet/tiedotteet.php?we_objectID=449
- Kang, B. 2007. The Korean Alphabet: Hangeul. Koreana (Vol. 21, No. 3), 7-15.
- Kang, S. 1997. Creation of the Korean Alphabet (Vol. 11, No 3), 14-17.
- Kim, K. P. 1998. At the UMMA: Korea's Painting in Brilliant Colors. [Verkkolehtiartikkeli]. The Journal of the International Institute (Vol. 6, Issue 1). [Viitattu: 16.04.2013]. Saatavana: <http://hdl.handle.net/2027/spo.4750978.0006.104>
- Ko, C. 2007. Hangeul in the Digital Age. Koreana (Vol. 21, No. 3), 16-21.

- Kort, M. G. 2006. The Handbook of East Asia. Minnesota: Twenty-First Century Books. [Viitattu: 15.04.2013]. Saatavana: <http://books.google.fi/books?id=CN2eoiUGZ3UC&printsec=frontcover&dq=the+hand-book+of+east+asia&hl=fi&sa=X&ei=GI9tUbKjJlqC4gTAs4DADg&ved=0CDEQ6wEwAA#v=onepage&q=the%20handbook%20of%20east%20asia&f=false>
- Lee, I & Ramsey S. R. 2000. The Korean Language. State University. New York.
- Lee, S. 2007. The World's Preeminent Writing System : Hangeul. Koreana. (Vol. 21, No 3), 9-15.
- Masuda, T., Mesquita, B., Tanida, S., Ellsworth, P.C., Leu, J. & Van de Veerdonk, E. 2008. Placing the Face in Context : Cultural Differences in the Perception of Facial Emotion. [Verkkolehtiartikkeli]. Journal of Personality and Social Psychology 94 (3), 365-381. [Viitattu: 8.4.2013]. Saatavana: <http://www.ualberta.ca/~tmasuda/index.files/MasudaEllsworthMesquitaLeuTaniDavandeVeerdonk2008.pdf>
- Metsämuuronen, J. 2011. Laadullisen tutkimuksen käsikirja. [Verkkokirja]. [Viitattu: 10.4.2013]. Helsinki : International Methelp Oy. Saatavana: https://www.booky.fi/tuote/jari_metsamuuronen/laadullisen_tutkimuksen_kasikirja/9789525372304
- Obana, Y. 1997. Vertical or horizontal? : Reading directions in Japanese. [Verkkolehtiartikkeli]. Bulletin of the School of Oriental and African Studies, University of London (Vol. 60, No 1). [Viitattu: 10.04.2013]. Saatavana: <http://www.jstor.org/discover/10.2307/620771?uid=3737976&uid=2134&uid=379270193&uid=2&uid=70&uid=3&uid=379270183&uid=60&sid=21102103735747>
- Qu, L.L. 2002. The Simple Art of Chinese Calligraphy : Create your own Chinese characters and symbols for good fortune and prosperity. Lontoo : Cico Books Ltd
- Racoma, D. 01.12.2011. Hangul and the Great Man Who Created It. [Verkkolehtiartikkeli]. [Viitattu: 22.11.2012]. Saatavana: <http://www.thelanguagejournal.com/2011/12/korea-hangul-and-great-man-who-created.html>
- Seppä, A. 2012. Kuvien tulkinta : Menetelmäopas kuvataiteen ja visuaalisen kulttuurin tulkitsijalle. Helsinki : Gaudeamus Helsinki University Press
- Seppänen, J. 2002. Katseen voima. 2.painos. Jyväskylä : Gummerrus Kirjapaino
- Suh, C. 1997. Hangul : A Scientific Writing System. Koreana (Vol 22, No 3), 18-19.

- Taylor, I. & Taylor, M. M. 1995. Writing and Literacy in Chinese, Korean and Japanese. [Verkkokirja]. [Viitattu 6.4.2013]. Saatavana: <http://benjamins.com/#catalog/books/swll.3/preview>
- The Romanization of Korean. Kesäkuu 2000.[Verkkosivu]. Ministry of Culture & Tourism. [Viitattu 29.04.2013]. Saatavana: http://web.archive.org/web/20070916025652/http://www.korea.net/korea/kor_loca.asp?code=A020303
- Van Leeuwen, T & Jewitt, C. 2001. Handbook of Visual Analysis. Lontoo : SAGE Publications Ltd.
- Ward, G. W. R. 2008. The Grove Encyclopedia of Material and Techniques in Art. [Verkkokirja]. New York : Oxford University Press. [Viitattu: 15.04.2013]. Saatavana: <http://books.google.fi/books?id=mkJfbdTS--UC&printsec=frontcover&dq=The+Grove+Encyclopedia+of+Materials+and+Techniques+in+Art&hl=fi&sa=X&ei=AI5tUbyAsqB4ASB7YCAAQ&ved=0CDEQ6wEwAA>
- Wright, S. 2004. Linguistic and Philological Origins of the Korean Alphabet (Hangul). [Verkkolehtiartikkeli]. [Viitattu: 22.11.2012]. Saatavana: <http://www.wright-house.com/korean/korean-linguistics-origins.html>

LIITTEET